

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Bakalářská práce

Vývoj nezaměstnanosti osob nad 50 let věku v Královéhradeckém kraji

Autor: Marcela Vodičková

Vedoucí práce: Ing. Andrea Jindrová, Ph.D.

© 2021 ČZU v Praze

Vývoj nezaměstnanosti osob nad 50 let věku v Královéhradeckém kraji.

Abstrakt

Bakalářská práce byla zaměřena na téma nezaměstnanosti rizikové skupiny osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji. Tato skupina nezaměstnaných osob byla sledovaná za období let 2005-2019. Zdrojem sledovaných ukazatelů byly dostupné údaje Českého statistického úřadu a Úřadu práce České republiky. Na základě analýzy z oblasti časových řad byly hodnoceny vybrané ukazatele nezaměstnanosti osob nad 50 let v jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje a kraje celkem. Z hodnocení vývoje za sledované období vyplynulo, že od prvního čtvrtletí roku 2014 docházelo v Královéhradeckém kraji k celkovému poklesu nezaměstnanosti rizikové skupiny.

Pokles nezaměstnaných osob nad 50 let se dle prognózy dal očekávat i v roce 2020. Z dnes již známých dat za první tři čtvrtletí roku 2020 však vyplývá, že dochází k pozvolnému nárůstu počtu nezaměstnaných 50+ ve všech sledovaných okresech. V daném roce počet nezaměstnaných ovlivnila počínající pandemie.

Klíčová slova: nezaměstnanost, trh práce, nezaměstnanost osob nad 50 let věku, úřad práce, český statistický úřad, časové řady.

Development of unemployment of persons over 50 years of age in the Hradec Králové Region

Abstract

The bachelor's thesis was focused on the topic of unemployment of a risk group of people over 50 in the Hradec Králové region. This group of unemployed people was monitored during the period from 2005 until 2019. The source of the monitored indicators was the data available from the Czech Statistical Office and the Labor Office of the Czech Republic. Based on the analysis of time series, selected indicators of unemployment of people over 50 years of age in individual districts of the Hradec Králové Region and the region as a whole were evaluated. The evaluated development showed that during the monitored period from the first quarter of 2014 there was an overall decrease of unemployment of the risk group in Hradec Králové region.

Decrease of unemployed people over the age of 50 was predicted to happen in the year of 2020 as well but the overall data from the first 3 quarters of the year shows minor increase of this unemployment rate in all of monitored regions related to the beginning pandemic.

Key words: unemployment, labor market, unemployment of persons over 50 years of age, labor office, Czech statistical office, time series.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci „Vývoj nezaměstnanosti osob nad 50 let věku v Královéhradeckém kraji“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Andree Jindrové PhD. za její odborné vedení, za pomoc při konzultacích, za její trpělivost a rady, které mi poskytovala v průběhu zpracování mé bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce	10
2.2 Metodika	10
2.2.1 Časové řady.....	10
2.2.2 Elementární charakteristiky	11
2.2.3 Typy časových řad	13
2.2.4 Modely trendových funkcí.....	14
2.2.5 Prognóza časových řad	15
3. Literární rešerše	16
3.1 Trh práce.....	16
3.2 Nezaměstnanost	17
3.2.1 Druhy nezaměstnanosti	18
3.2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopady	19
3.2.3 Rizikové skupiny nezaměstnanosti	20
3.3 Starší osoby nad 50 let věku.....	22
3.3.1 Nezaměstnané osoby starší 50 let	23
3.3.2 Vybrané bariéry omezující uplatnění osoby 50+ na trhu práce.....	23
3.3.3 Diskriminace osob nad 50 let	26
3.3.4 Postoje nezaměstnaných osob ve věku 50+ k nezaměstnanosti	27
3.3.5 Postoje úřadů práce k nezaměstnanosti osob nad 50 let.....	28
3.3.6 Aktivní v padesáti pro Královéhradecký kraj.....	30
4. Vlastní zpracování	31
4.1 Celková nezaměstnanost a nezaměstnanost osob nad 50 let.....	31
4.2 Porovnání vývoje nezaměstnanosti osob nad 50 let – muži a ženy.....	33

4.3 Porovnání nezaměstnaných 50+ mezi okresy	35
4.4 Prognóza vývoje nezaměstnanosti osob nad 50 let	37
5. Závěr a diskuse	41
6. Seznam použitých zdrojů	43
7. Přílohy.....	45
Seznam grafů.....	52
Seznam tabulek.....	52
Seznam zkratk	52

1. Úvod

Jedním z hlavních ukazatelů výkonnosti ekonomiky České republiky se po roce 1989, především na základě změny režimu, stala nezaměstnanost. Toto velmi diskutované téma s hlubokou historií nemá ekonomický dopad pouze na Českou republiku, ale je bráno jako celosvětový problém. Nelze však říct, že jde pouze o ekonomický problém. Nezaměstnanost jako taková má vliv i na psychiku jedince a jeho sociální postavení, jelikož se stává nutností vyrovnat se především s omezením finančních prostředků. Přes snahu státu, ale i jednotlivých zaměstnavatelů, stále přetrvávají bariéry, které v naší republice k nezaměstnanosti vedou.

Dlouhodobá nezaměstnanost bývá často vysvětlována jako neochota jedinců najít a udržet si práci. Nicméně ne vždy je chyba na straně jednotlivců, protože ti se často setkávají s mnoha problémy, které jim brání získat a udržet si zaměstnání. Bariéry ztěžující hledání vhodného zaměstnání vznikají z různých důvodů a jejich účinky se vzájemně násobí. Proto v České republice vznikají ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí různé projekty, které nabízejí podporu v překonávání těchto bariér. Mezi projekty zaštitěné MPSV patří například 22 % k rovnosti, zaměřený na bariéry pracovního uplatnění na trhu práce a rovné odměňování. Dalším projektem nabízeným úřadem práce je projekt Aktivní v padesáti, který je primárně zaměřen na cílovou skupinu uchazečů od padesáti let věku, kteří s ohledem na svůj věk mají problém s uplatněním na trhu práce.

Lidé opakovaně nebo dlouhodobě evidovaní na Úřadu práce se při snaze vstoupit zpět na trh práce potýkají s různými překážkami a ty většinou vedou k opětovné ztrátě zaměstnání. V současné době není však vůbec jednoduché být bez zaměstnání a důsledkem jsou bariéry nejen na českém trhu práce, ale i zahraničním.

Pomoc s řešením této problematiky lidé hledají na úřadech práce. Úkolem Úřadu práce České republiky je najít nezaměstnanému vhodné zaměstnání odpovídající jeho schopnostem, zdravotnímu stavu, dovednostem, ale i dosažené praxi. Nabízí uchazečům i zaměstnavatelům, kteří jsou ve vyhledávání omezeni různými bariérami, projekty, které podporují zaměstnávání lidí vyššího věku či se zdravotním omezením. Zároveň nabízejí další poradenství s ohledem na možné pracovní pohovory nebo přispívají ke zvýšení jejich kvalifikace.

Nástroje aktivní politiky zaměstnanosti mají za úkol dosáhnout rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách a zabezpečit právo občanů na zaměstnání, ale to půjde pouze v případě, že samotné chápání a postoj k vlastní situaci změní i člověk sám.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je shromáždění dat, na jejichž základě je charakterizovaná nezaměstnanost osob nad 50 let věku v okresech Královéhradeckého kraje v období let 2005–2019. Mezi jednotlivé okresy patří Trutnov, Náchod, Jičín, Rychnov nad Kněžnou a Hradec Králové. Sledováním této skupiny nezaměstnaných jsem získala výsledná data a na základě těchto dat jsem provedla odhad vývoje nezaměstnanosti osob nad 50 let věku v Královéhradeckém kraji.

V teoretické části jsou vysvětleny základní pojmy, jakými jsou trh práce, nezaměstnanost, rizikové skupiny nezaměstnanosti se zaměřením na skupinu lidí nad 50 let věku. Poznatky všech uvedených termínů byly čerpány z odborné literatury uvedené v závěrečné části práce.

V praktické části byla provedena statistická analýza pomocí vhodně vybraných metod časových řad. Zdrojem zkoumaných dat budou dostupné údaje, poskytované na webových stránkách Úřadu práce České republiky. Vhodně vybrané metody jsou popsány v kapitole Metodika a Vlastní zpracování.

2.2 Metodika

Základem praktické části je podrobný popis jedné z nejdůležitějších statistických úloh zkoumání změn jevů v čase. Ve vlastním zpracování mé bakalářské práce je provedena statistická analýza pomocí vhodně vybraných metod časových řad, kdy zdrojem zkoumaných dat jsou dostupné údaje, poskytované na webových stránkách Českého statistického úřadu a Úřadu práce ČR.

2.2.1 Časové řady

Časovou řadou rozumíme posloupnost věcně a prostorově srovnatelných dat jednoznačně uspořádaných z hlediska času od minulosti po přítomnost. Analýza časových řad je tedy soubor metod, které slouží k popisu těchto řad a případně k odhadování jejich budoucího chování.¹

¹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 38.

S chronologicky uspořádanými daty se setkáváme velmi pravidelně v mnoha oblastech života. Velice dlouho a běžně pracují s časovými řadami obory biologie, fyziky seismologie a mnoho dalších, ale stále většího významu nabývá soubor těchto metod v ekonomii. A to ať už jde o makroekonomické ukazatele (inflace, nezaměstnanost atd.) nebo jiné dílčí údaje (ceny akcií na kapitálovém trhu, vývoj kurzů cizích měn a další).²

Časové řady členíme podle různých hledisek, podle charakteru ukazatele a podle periodicky sledovaného ukazatele. Z hlediska charakteru členíme časové řady na intervalové a okamžikové.³

Okamžikové časové řady se vztahují ke konkrétnímu časovému okamžiku či k určitému datu, kdy příkladem může být například počet nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji v roce 2019 v měsících květen až červenec, uvedený vždy k poslednímu dni měsíce.³

Intervalové časové řady vyjadřují, kolik věcí, případů, událostí se spotřebovalo, vzniklo či zaniklo za určitý časový interval, například počet pohrbů během roku.³

Z hlediska periodicky sledovaného ukazatele můžeme hovořit o krátkodobých a dlouhodobých časových řadách. Pokud hovoříme o krátkodobé, je periodičita ukazatele kratší než jeden rok. V případě dlouhodobých časových řad hovoříme o periodicitě ukazatelů minimálně roční.³

2.2.2 Elementární charakteristiky

Pro zkoumání rychlosti změn hodnot sledovaného ukazatele v závislosti na čase neboli dynamiky vývoje časových řad, můžeme používat různé statistické charakteristiky, z čehož nejběžnější jsou charakteristiky absolutní a relativní.³

U **absolutních charakteristik**, které nám umožňují absolutní porovnání hodnot jednotlivých členů časových řad, nejčastěji používáme absolutní přírůstky – první diference.³

2 HINDLS, R., HRONOVÁ, S., SEGER, J., FISCHER, J. *Statistika pro ekonomy*. 2004. s. 246.

3 SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.* 2017. s. 38

První diference se využívá pro určování rozdílu přírůstků nebo úbytků zkoumaných ukazatelů v určitém období vůči období bezprostředně předcházejícímu. Pokud označíme hodnoty časové řady jako y_t , lze první diferenci definovat jako:

$$dy_t = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n \quad [1]$$

Z čehož:

y_t ... vyjadřuje hodnotu časové řady v určitém období, $t=1,2,\dots, n$

y_{t-1} ... vyjadřuje hodnotu časové řady v období bezprostředně předcházejícím

dy_t ... je označení první difference

Odpovídajícím způsobem lze stanovit absolutní difference vyšších stupňů, jejichž řady se postupně vždy zkracují o jeden člen.⁴

Dalšími často užívanými charakteristikami časových řad vedle charakteristik absolutních jsou **relativní charakteristiky růstu/poklesu**, jejichž zástupci jsou např. koeficient růstu a tempo růstu.⁴

Koeficienty růstu vyjadřují změny v růstu/poklesu hodnot dané časové řady

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}} \quad t=2, 3, \dots, n \quad [2]$$

Z čehož:

k_t ... koeficient růstu

y_t ... hodnota sledovaného období, $t=1,2, \dots, n$

y_{t-1} ... hodnota předchozího období

Tempo růstu nám vyjadřuje v procentech koeficient růstu vynásobený stem.⁴

V momentě, kdy časová řada vykazuje monotónní vývoj, kdy hodnoty ukazatele stále rostou / klesají, můžeme počítat způsobem průměrného koeficientu růstu. Za celou časovou řadu lze tedy určit průměrný koeficient růstu, častěji nazývaný jako geometrický průměr.⁴

$$\bar{k} = \frac{\sqrt[n-1]{y_2 \cdot y_3 \cdot \dots \cdot y_n}}{\sqrt[n-1]{y_1}} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad [3]$$

⁴ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.* 2017. s. 39.

Z čehož:

\bar{k} ... průměrný koeficient růstu

y_t ... hodnoty sledovaného období, $t=1, 2, \dots, n$

Vzorec nám tedy projevuje, že průměrný koeficient růstu závisí na krajních hodnotách dané řady, což značí možnost získání zcela stejného průměrného růstu pro řady, které se shodují jen ve svých krajních úrovních, ale jinak s úplně rozdílným průběhem.⁵

2.2.3 Typy časových řad

Každá uvažovaná časová řada vychází z předpokladu, že obsahuje různé složky.

Mezi základní složky podle Svatošové, Káby (2017) patří:

Trend T_t – hlavní tendence dlouhodobého vývoje hodnot analyzovaného ukazatele v čase. Trend může být rostoucí, klesající nebo konstantní.⁶

Periodická složka P_t – je důsledkem opakujících se faktorů, které se projevují jako určité výkyvy hodnot u časové řady v okolí trendu. Podle délky periody jsou v časových řadách rozlišované výkyvy **sezónní, krátkodobé a cyklické**.⁶

Sezónní kolísání je charakteristické ročním opakováním, např. prodejem sezónního oblečení v průběhu roku. Cyklické kolísání představuje opakování pravidelných výkyvů okolo trendu s intervalem delším jednoho roku. Naopak krátkodobé kolísání charakterizuje pravidelné výkyvy časových řad opakující se v období kratšího než jeden rok.⁶

Náhodné kolísání ε_t – je dáno vlivem vedlejších faktorů, které nelze předvídat. Projevují se ojedinělými, nepravidelnými či drobnými změnami.⁶

$$y_t = T_t + P_t + \varepsilon_t \quad [4]$$

Za pomoci uvedeného vzorce lze vyjádřit proces utváření hodnoty daného ukazatele v čase. V případě, že obsahuje časová řada všechny tři složky, hovoříme o časové řadě periodické.

⁵ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 40.

⁶ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 41.

Pokud však je periodická složka rovna nule ($P_t=0$), pak nazýváme tento model časové řady neperiodickým. V případě, že je trendová složka neměnná, mluvíme o časové řadě stacionární.⁷

2.2.4 Modely trendových funkcí

Modely trendových funkcí jsou využívány při analýze vývoje neperiodických časových řad a je od nich vyžadována, z matematického hlediska, jednoduchost. Vhodný výběr těchto trendových funkcí je podmíněn znalostí vývoje sledované veličiny v minulosti a dále také znalostí objektivních tendencí vývoje dané veličiny do budoucna. Jako pomocný prostředek pro volbu vhodného modelu se doporučuje provést grafickou analýzu pozorovaných hodnot sledované veličiny, ta však bývá často subjektivní a nepřesná a je potřeba doplnit přesnějšími prostředky.⁷

Odhad vhodnosti modelu trendu pro danou časovou řadu lze zjistit pomocí strukturálních parametrů a parametrů stochastické struktury, zvaných též **míry shody**. Parametry stochastické struktury předkládají informaci o stupni souladu empirických hodnot a hodnot teoretických, stanovených prostřednictvím modelu.⁸

Index determinace I^2 je standardním a nejčastěji používaným ukazatelem, vyjadřujícím míru shody mezi trendovou funkcí a časovou řadou.

$$I^2 = 1 - \frac{\sum_{t=1}^n (y_t - y'_t)^2}{\sum_{t=1}^n (y_t - \bar{y})^2} \quad [5]$$

Z čehož:

y_t ... hodnota ČŘ v určitém období, $t=1, 2, \dots, n$

y'_t ... hodnoty trendové funkce v daném období

\bar{y} ... je aritmetický průměr empirických hodnot časové řady y_1, \dots, y_n

Index determinace představuje bezrozměrné číslo, jehož hodnota se pohybuje v intervalu od $0 \leq I^2 \leq 1$.⁸

⁷ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 42.

⁸ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 47.

Číslo 1 v tomto intervalu představuje hodnotu, která daný model popisuje nejlépe, což znamená, že čím blíže se příslušná hodnota blíží nule, tím méně přesně vypovídá o závislosti určitého jevu.⁹

Pro reálný popis vývoje časové řady je nejlépe takový model, který danou funkci vede k maximální hodnotě indexu determinace. Tato funkce nejlépe popisuje vývoj v minulosti, a bude tedy stejně tak popisovat skutečnost a případně vhodně znázorňovat i budoucnost určité časové řady.¹⁰

V práci byla použita k zhodnocení vývoje časové řady tato funkce:

Kvadratická křivka $y'_t = a + bt + ct^2$ [6]

z čehož:

y'_t ... hodnota

a, b, c ... parametry kvadratické

t ... časová proměnná¹⁰

2.2.5 Prognóza časových řad

Analýza časových řad neslouží pouze k popisu vývoje daného ukazatele v minulosti, ale především k prognózování budoucího vývoje ukazatele. Základní statistickou metodou prognózování je extrapolace, spočívající v určení základní tendence ve vývoji veličiny, která je sledovaná v rámci zvoleného časového období.¹¹

⁹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 47.

¹⁰ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 44.

¹¹ SVATOŠOVÁ, L., KÁBA, B. *Statistické metody II.*. 2017. s. 52.

3. Literární rešerše

Pokud dojde na trhu práce k situaci, kdy poptávka po pracovních místech je vyšší než nabídka práce, vzniká stav, který se nazývá nezaměstnanost. Mezi nezaměstnaností ohrožené sociální skupiny patří i osoby nad 50 let věku. V úvodní části této práce jsou popsány základní pojmy, jakými jsou trh práce, nezaměstnanost a rizikové skupiny trhu.

3.1 Trh práce

Trh práce je v naší ekonomice velmi specifickým trhem, na kterém se využívá tři výrobních faktorů – kapitálu, práce a půdy. Trh práce lze definovat jako místo střetu nabídky práce, kde se lidé ucházejí o práci nebo nabízejí svou práci, s poptávkou po práci, kde nabízejí práci různé firmy, vláda, domácnosti. Pomocí ceny práce se poptávka a nabídka po práci na trhu práce sladuje. Je však třeba si uvědomit, že práce je výrobním faktorem, který je těžko nahraditelný.¹¹

Trh práce je trhem primárního výrobního faktoru. Je to trh jako každý jiný, ale přesto výjimečný, jelikož schopnost pracovat je vázaná především na člověka. Lidé jako vlastníci výrobních faktorů jsou jedineční tím, že každý má jiné schopnosti, jiné pracovní a životní zkušenosti.¹²

Trh práce, nezaměstnanost i zaměstnanost ovlivňuje i konkurenceschopnost či poptávka po statcích nebo službách, ale i mnoho dalšího. Nezaměstnanost pak nejvíce ovlivňuje výše mzdy, a proto se mzda stala nejvíce analyzovaným jevem při řešení nezaměstnanosti.¹²

Podle Mareše (2002) je trh práce rozdělen na trh sekundární a trh primární. Sekundární trh práce je charakterizován pracovními místy s nižším mzdovým ohodnocením a nižší prestiží. O kariérovém růstu na sekundárním trhu práce nelze vůbec hovořit a jde o trh s méně stabilními pracovními příležitostmi. Pracovníci sekundárního trhu práce se častěji stávají nezaměstnanými.¹³

Nelze však opomenout, že pracovní místa sekundárního trhu práce jsou dostupnějšími a lépe dosažitelnějšími a míra nezaměstnanosti zde ovlivňuje výši mezd, na rozdíl od trhu práce primárního.¹³

¹¹ JÍROVÁ, H. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. 1999. s. 7.

¹² BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003. s. 13.

¹³ MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002. s. 50.

Tendenci koncentrovat se na sekundárním trhu práce mají především lidé s různými bariery, jako jsou například lidé staršího věku nebo naopak mladí, ženy, osobou tělesně hendikepované nebo s nízkou kvalifikací.¹⁴

Primární trh práce je zaměřen především na výhodnější pracovní příležitosti. Poskytuje relativně výhodnější kariérový růst, bezpečí a stabilitu před ztrátou zaměstnání. Takováto místa jsou často podporovaná ve zvýšení si kvalifikace a jsou relativně dobře placená s možností zvyšování si mzdy.¹⁴

Trh práce je možné dále rozdělit na formální a neformální. Pokud jsou pracovní příležitosti oficiální a mohou na ně dohlížet společenské instituce a usměrňovat jejich činnost, jde o trh formální. Neformální se označuje jako trh, který je mimo kontrolu nadřízených institucí a vedle aktivit řazených do tzv. šedé či černé ekonomiky se týká i domácích prací a samozásobitelství. Můžeme sem zařadit i sousedskou či rodinnou výpomoc, nebo i zahraniční pracovníky, kteří na území České republiky pracují bez pracovního povolení.¹⁴

Dále můžeme rozlišit trh interní a externí. Interní trh práce pojednává o práci v jednotlivých firmách a jedná se o administrativní rozmístění jednotlivých pracovníků a jejich pracovní využití v podniku a u externího trhu práce rozumíme konkurenci mezi podniky.¹⁴

3.2 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost jako společenský a makroekonomický jev se v České republice začal řešit v 90. letech. K nezaměstnanosti dochází ve chvíli, kdy se v ekonomice nacházejí osoby, které chtějí pracovat a práci aktivně hledají, ale zároveň nejsou v pracovním poměru nebo nevykonávají samostatně výdělečnou činnost. Je nutné podotknout, že v každé běžné ekonomice se vyskytují nezaměstnaní.¹⁵

Podle Brožové (2003) je nezaměstnanost spíše složitý sociální problém s multidimenzionálními důsledky. Za nezaměstnané jsou víceméně považováni ti lidé, kteří nemají placené zaměstnání, ale jsou práce schopní a aktivně si práci hledají.¹⁶

¹⁴ MAREŠ, P., *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1994. s. 54.

¹⁵ BRČÁK, J., SEKERA, B., SEVEROVÁ, L., STARÁ, D., *Makroekonomie. Makroekonomický přehled*. 2018. s. 168.

¹⁶ BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003. s. 77.

Také jsou to lidé, kteří dali či dostali výpověď a v krátkém časovém období čekají na nástup do zaměstnání nového. Za nezaměstnané jsou považované ty osoby, které jsou registrované na Úřadu práce ČR a s jeho pomocí práci hledají.¹⁷

Zaměstnané i nezaměstnané osoby jsou zahrnovány mezi ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Mezi ekonomicky neaktivní obyvatelstvo naopak řadíme osoby ve starobním důchodu, ženy na mateřské dovolené a ženy pečující o děti v domácnosti, studenty, osoby trvale či dlouhodobě neschopné práce a také osoby, které práci nehledají.¹⁸

3.2.1 Druhy nezaměstnanosti

Na základě několika kritérií definujeme několik druhů nezaměstnanosti. Z hlediska příčiny vzniku rozlišujeme tyto druhy nezaměstnanosti.¹⁹

Frikční nezaměstnanost je nezaměstnanost krátkodobá, dočasná. Lidé opouštějí stávající zaměstnání z mnoha důvodů a najít nové pracovní místo nějakou dobu trvá. Je způsobená například stěhováním jedince, nebo ukončením studia a nástupem do prvního zaměstnání, nebo opuštěním jednoho zaměstnavatele a nástupem k jinému v krátkém časovém rozmezí. Již z podstaty této nezaměstnanosti vyplývá, že jde o přirozený jev a míra této nezaměstnanosti je složkou přirozené míry nezaměstnanosti.¹⁹

Strukturální nezaměstnanost je nezaměstnanost, ke které dochází v důsledku zániku podniku na jednom území a rozvojem na jiném území. Dochází tedy ke změně poptávky po práci v rámci regionů a tato změna ekonomiky a poptávaných statků a služeb vyžaduje nové kvalifikace, profese a nové zaměření podniků. Do této nezaměstnanosti lze zařadit nezaměstnanost technologickou, kdy lidskou sílu nahrazuje stroj. Částečným řešením této nezaměstnanosti může být rekvalifikace pracovníků a přesun na jiné území. Míra strukturální nezaměstnanosti je tedy považovaná za přirozenou míru nezaměstnanosti.

Cyklická a sezónní nezaměstnanost jsou považované za nedobrovolnou nezaměstnanost a odvíjí se od hospodářského cyklu. Jsou spojeny s ročním obdobím a můžeme se s nimi setkat zejména ve stavebnictví, zemědělství, ale i v zimní sezóně horských oblastí.¹⁹

¹⁷ BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003. s. 77.

¹⁸ JÍROVÁ, H. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. 1999. s. 18.

¹⁹ BRČÁK, J., SEKERA, B., SEVEROVÁ, L., STARÁ, D., *Makroekonomie. Makroekonomický přehled*. 2018. s. 167.

Jde o klasickou nezaměstnanost 21. století. Osoby sezonních prací se často v období mimo jejich sezóny evidují na Úřadech práce ČR pouze po dobu, kdy nemohou svou práci vykonávat.²⁰

Dále dělíme nezaměstnanost na **dobrovolnou a nedobrovolnou**. U dobrovolné nezaměstnanosti je častým důvodem nedostatečná výše mzdy, než je ta, která na příslušném odvětvovém trhu převládá. Tito pracovníci jsou subjektivně přesvědčeni, že jejich mezní újma je vyšší než mzdová sazba, která na trhu převládá. Zatímco nedobrovolnou nezaměstnaností se označují osoby, které jsou ochotné pracovat za trhem nabízenou mzdu, ale i nižší, avšak nemohou práci ani tak najít.²⁰

3.2.2 Dlouhodobá nezaměstnanost a její dopady

Informace o délce nezaměstnanosti je důležitá pro výběr sociálních kategorií a výběr problémových regionů. I nízká míra nezaměstnanosti může být nepříznivá, pokud se jedná převážně o nezaměstnanost dlouhodobou. Dlouhodobá nezaměstnanost není zátěží jen pro ekonomiku, které přináší vysoké náklady nejen na podpory, ale má i své důsledky sociální, spojené s obtížností opětovného zařazení dlouhodobě nezaměstnaných zpět na trh práce. Dlouhodobá nezaměstnanost je spojená i s velkým výskytem opakované nezaměstnanosti.²¹

S dlouhodobou nezaměstnaností se vytrácí smysl života. Je-li člověk dlouhodobě bez práce, zmocní se ho nejen strach z budoucnosti, ale začne pochybovat i nad vlastními hodnotami. Naprostá většina lidí nebere práci jako nutný životní úděl, se kterým se musí smířit, ale přináší jim jistotu, radost a uspokojení. Skutečnou hodnotu zaměstnání člověk poznává až ve chvíli, kdy ho ztratí. Dlouhodobou nezaměstnaností dochází k ekonomické nejistotě a ztrátě sociálních kontaktů a nastává postupný rozpad integrity osobnosti.²²

²⁰ **BROŽOVÁ, D.** *Společenské souvislosti trhu práce*. 2003. s. 86.

²¹ **MAREŠ, P.**, *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 2002. s. 54.

²² **BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z.**, *Nezaměstnanost 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013. s. 50.

3.2.3 Rizikové skupiny nezaměstnaných

Nízká kvalifikací, náboženské přesvědčení, barva pleti, vyšší věk jsou často v hledání práce větší překážkou než nedostatek motivace. Jednotlivé sociální skupiny mají odlišné možnosti reagovat a přizpůsobovat se změnám, které vývoj trhu práce přináší.

Jednotlivé sociální skupiny mají odlišné možnosti reagovat a přizpůsobovat se změnám, které vývoj trhu práce přináší. Postupem času se na trhu práce vytvořily skupiny, které se staly rizikovější a nejvíce ohrožené nezaměstnaností.²³

Za skupiny osob, které lze zařadit mezi skupiny rizikové, lze podle Šimka (2005) všeobecně označit:

- osoby zdravotně postižené,
- absolventy škol a osoby mladistvé, bez praxe,
- lidé bez kvalifikace,
- nepřizpůsobivé, se špatnou pracovní morálkou,
- pečující o děti ve věku do 15 let,
- starší lidé nad 50 let věku.

Dlouhodobá nezaměstnanost u těchto rizikových skupin může být nebezpečná v tom, že nedojde k osvojení si pracovních návyků, což má dopad jak v oblasti ekonomické, tak v oblasti kriminální a sociální.²⁴

Osoby zdravotně postižené

Podle zákona 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, §67 jsou osoby zdravotně postižené definovány jako osoby s těžkým zdravotním postižením uznané orgánem sociálního zabezpečení jako invalidní, ve třetím stupni, dále pak osoby v prvním a druhém stupni, nebo osoby zdravotně znevýhodněné.²⁵

Dále je lze definovat jako osoby, u kterých vystupují pro změnu pracovních schopností ekonomické, sociální a psychické problémy, zejména problém pocitu lidské důstojnosti a přiměřeného smyslu života.²⁶

²³ MAREŠ, P., *Nezaměstnanost jako sociální problém*. 1994. s. 110.

²⁴ ŠIMEK, M., *Trh práce*. 2005. s. 57.

²⁵ *Zákon č.435/2004Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.*

²⁶ BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z., *Nezaměstnanost 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013. s. 90.

Z důvodu stále se zvyšujícího důrazu na práci a lidský výkon, mají tito lidé v současné společnosti mnohem menší možnosti se uplatnit na trhu práce. Doba setrvání v evidenci uchazečů o zaměstnání je u těchto osob několikanásobně vyšší než u uchazečů bez zdravotního omezení.²⁷

Lidé bez kvalifikace a nepřízpůsobilí, se špatnou pracovní morálkou

Skupina tvořící asi třetinu všech dlouhodobě nezaměstnaných. Převážně jde o mladé osoby se specifickými charakteristikami rodinného a individuálního života. Do této skupiny patří například absolventi základních škol, osoby obtížně vzdělávatelné, osoby s malým zájmem o zaměstnání a osoby podílející se na společensky nežádoucím chování (propuštění z výkonu trestu, alkoholicí atd.) Chybějící kvalifikace u těchto osob vede k vydělování ze společnosti, následné pasivitě a apatii spojené s kriminálním chováním a celoživotní závislosti na pomoci státu.²⁷

Pro zvyšující se nároky na trhu práce můžeme do této skupiny zařadit i romské etnikum. Většina Romů nezíská vyšší vzdělání, než je základní, z čehož výrazná část osob této populace nedokončí ani to. Romové byli dříve uplatňováni na pozicích, na které jsou v současné době, vlivem různých ekonomických změn, kladeny vyšší kvalifikační požadavky. Pro své chování, nastavené vlastní kulturou, nebyli Romové zcela přijati společností a stávají se tedy skupinou dlouhodobé nezaměstnanosti s rostoucí závislostí na státních finančních prostředcích.²⁷

Absolventi škol a osoby mladistvé, bez praxe

Absolventem je osoba, která ukončila některý druh formálního vzdělání, za které je považováno vzdělání střední, vyšší odborné či vysokoškolské. Jde též o osobu, která má dokončený některý typ vzdělání neformálního, např. rekvalifikační kurz, odborné školení nebo kurz podnikového vzdělávání. Po absolvování těchto druhů vzdělání dostávají absolventi odlišné doklady o dokončení, na jejichž základě se rozdílně uplatňují na trhu práce. V České republice a všech zemích s vyspělou ekonomikou existuje shodný socioekonomický obraz – čím vyšší vzdělání, tím vyšší šance k uplatnění na trhu práce. Proto se nejvyšší míra nezaměstnanosti projevuje u absolventů základního vzdělání.²⁸

²⁷ BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z., *Nezaměstnanost 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013. s. 91.

²⁸ PRŮCHA, J., VETEŠKA, J., *Andragogický slovník 2., aktualizované a rozšířené vydání*. 2014. s. 17.

Mezi absolventy řadíme i skupiny do třiceti let věku, které se na trhu práce ucházejí o své první zaměstnání a jsou v konkurenci s ostatními uchazeči o zaměstnání ve značné nevýhodě.²⁹

Osoby pečující o děti ve věku do 15 let

V tomto případě hovoříme o rizikové skupině, již tvoří převážně ženy, které pečují o nezletilé dítě. Pro zaměstnavatele je v současné době osoba pečující o malé dítě hrozbou časté nepřítomnosti na pracovišti. Zároveň zaměstnavatelé nechtějí této skupině osob umožňovat úpravy pracovní doby ve směnném provozu. Díky těmto postojům zaměstnavatelů se tato skupina stává na trhu práce rizikovou, s vysokou a dlouhodobou nezaměstnaností.²⁹

3.3 Starší osoby nad 50 let věku

Základním faktorem znemožňujícím uplatnění lidí na trhu práce, ale i život společenský, je věk přesahující padesát let. Pro negativní představy veřejnosti vůči stáří, dochází u těchto jedinců v různých souvislostech ke snížení sociálního statusu. Tito lidé se ocitají častěji v ohrožení jak ekonomickém, tak sociálním, a to navzdory vlastnímu potencialu, který mohou trhu práce nabídnout. Struktura vzdělání u lidí vyššího věku se velmi výrazně liší od vzdělanostní struktury lidí mladých a jde o jednu z příčin jejich nezaměstnanosti. Také proto se skupina pracovníků přesahující hranici padesáti let věku stává na trhu práce jednou z ohrožených skupin, které by naše společnost měla věnovat zvýšenou pozornost.³⁰

V České republice stárnutí populace vyvolává otázky, které se týkají možnosti prodloužení pracovních činností starších osob. Potřebný věk pro odchod do důchodu upravuje legislativní rámec českého důchodového systému, jehož naplnění však záleží na reálných podmínkách obstat na trhu práce dosahováním kvalifikace, znalostí a dovedností žádaných potencionálními zaměstnavateli. Jednou cestou vedoucí k posílení konkurenceschopnosti starších osob je vyhovující zdravotní stav, a to zejména v případě kvalifikačně náročnějších zaměstnání.³¹

²⁹ BUCHTOVÁ, B., ŠMAJS, J., BOLELOUCKÝ, Z., *Nezaměstnanost 2., přepracované a aktualizované vydání*. 2013. s. 89.

³⁰ CIMBÁLNÍKOVÁ, L., FUKAN, J., LAZAROVÁ, B., NAVRÁTILOVÁ, D., NOVOTNÝ, P., ODRAZILOVÁ, R., PALÁN, Z., RABUŠICOVÁ, M., RAJMONOVÁ, M., ŘEHÁKOVÁ, L., ŠTOROVÁ, I., *Age management pro práci s cílovou skupinou 50+*. 2012. s. 13.

³¹ CZESANÁ, V., HAVLÍČKOVÁ, V., ŠÍMOVÁ, Z., VYMAZAL, J. *Podpora vzdělávání starších osob*. 2006. s. 5.

3.3.1 Nezaměstnané osoby starší 50 let

Starší osoby mají mnoho handicapů, které je odlišují od ostatních nezaměstnaných. Tyto handicapy, mezi které patří zejména nižší úroveň dosaženého vzdělání, dovednosti k používání nových technologií, nedostatečné počítačové či jazykové znalosti, fyzická výkonnost a zhoršující se zdravotní stav, ovlivňují možnosti řešení při hledání vhodného zaměstnání.³²

Problémem není ani tak jejich počet, ale jejich dlouhodobé setrvávání v nezaměstnanosti. Jedním z důvodů je u osob nad 50 let i neznalost metod vedoucích k hledání, což má výrazné dopady na psychiku oslabující motivaci k hledání nového zaměstnání.³²

Zaměstnavatelé u starších osob oceňují zejména dlouholeté pracovní a životní zkušenosti, jejich vyšší zodpovědnost, spolehlivost, ale i loajalitu. Naopak negativem, které ovlivňuje zaměstnavatele při zaměstnávání starší osoby, je jejich neochota dále se vzdělávat. Podle názorů expertů z Úřadu práce ČR chybí starším osobám motivace k dalšímu vzdělávání a sebedůvěra v jeho zvládnutí. V případě, že dojde ke kumulaci zmíněných negativ, stává se starší osoba na trhu práce v podstatě nezaměstnatelnou.

S přihlédnutím k faktu, že zaměstnavatelé dávají v dnešní době přednost dosaženému vzdělání před dosaženou praxí, je skupina lidí starších 50 let ve velké nevýhodě, pokud si vzdělání s postupem času sami nedoplňovali. Proto je této skupině lidí na trhu práce věnovaná zvýšená pozornost.³²

3.3.2 Vybrané bariéry omezující uplatnění osoby 50+ na trhu práce

Bariéry, které ovlivňují působnost starších lidí na trhu práce, lze rozdělit na subjektivní a objektivní, při čemž objektivní bariéry můžeme zařadit vývoj ekonomiky, ale i zdravotní stav, který se s rostoucím věkem nevyhnutelně zhoršuje. Při snaze vstoupit zpět nebo setrvat na trhu práce, hraje svou roli u starších osob i řada subjektivních faktorů jakou je aktivní přístup k vlastnímu vzdělávání, snaha učit se novým věcem a především motivace k neustálému seberozvoji.³³

Mezi hlavní bariéry, se kterými se osoby 50+ na trhu práce setkávají, se řadí je ekonomický cyklus.³³

³² KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s. 11.

³³ DUSPIVOVÁ, K., *Zaměstnávání osob v předdůchodovém věku na českém trhu práce*. 2018. s. 61.

Dopady pozitivního a negativního vývoje národního hospodářství se projevují u různých skupin lidí odlišným způsobem. V období ekonomického růstu jsou rozdíly mezi skupinami na první pohled menší. Snižuje se nezaměstnanost, protože kdo pracovat chce, tak s vysokou pravděpodobností práci najde, zvyšují se mzdy a rozšiřuje nabídka benefitů. Nicméně v období ekonomické krize se zvyšuje citlivost skupin starších osob na ekonomický cyklus. Během poslední krize výrazně stoupla nezaměstnanost od 50 let věku, kdy tito zaměstnanci z firem sami odcházeli, nebo nebyli během krize najímáni na volná pracovní místa tak často, jako lidé mladšího věku. Neopominutelným faktem ekonomického cyklu je velmi problematická podskupina manuálních pracovníků ve věku 50+ s nízkou nebo žádnou kvalifikací. Tuto skupinu osob postihla poslední ekonomická krize nejvíce, proto by se jí mělo dostat speciální pozornosti.³⁴

Další bariérou starších lidí je zdravotní stav. Zdravotní stav zásadním způsobem ovlivňuje nejen fyzickou výkonnost člověka, ale i jeho psychiku. Stárnutí jedince je všeobecně spojeno s pomalým zhoršováním zdravotního stavu. Osoby v předdůchodovém věku jsou rizikovější z hlediska pracovní absence z důvodu nemoci. Zdravotní stav ovlivňuje i charakter zaměstnání, které daná osoba po celý život vykonává.³⁴

Ne jenom se zdravotním stavem je spojena další bariéra, která ovlivňuje uplatnění starších lidí na trhu práce – psychologická bariéra. Ve svém životě každý člověk reaguje na změny odlišným způsobem. Ztráta zaměstnání nebo stárnutí se u jednotlivců projevuje v několika fázích a je nezbytné si pro úspěšné zvládnutí životní změny projít od fáze „truchlení“ přes fázi neutrální až po fázi „nového začátku“. V dnešní době je přizpůsobování se změnám velice komplikovaná věc, neboť změna není mnohdy konečná a průběžně se přetváří celá oblast, které se má člověk přizpůsobit. Toto se týká především trhu práce, kde změny probíhají velmi rychle a mnoho lidí začne v následujících letech pracovat v profesích, které dnes ještě neexistují. Ve starších lidech můžou, takto rychle nastalé změny, způsobit pocit frustrace a snaha přizpůsobit se jim u nich způsobuje vnitřní krizi. Ta však u osoby nad 50 let může přetrvávat, aniž by došlo k faktickému přijetí změny.³⁴

³⁴ DUSPIVOVÁ, K., *Zaměstnávání osob v předdůchodovém věku na českém trhu práce*. 2018. s. 64.

Časté a rychlé změny můžou u starších lidí vyvolat neochotu je přijímat opakovaně a jejich postoj se začíná přibližovat apatii.³⁵

Další bariérou jsou pro starší osoby předsudky. Úroveň účasti starších osob na trhu práce nepochybně ovlivňuje i ochota zaměstnavatelů tyto osoby zaměstnávat. Padesátníci jsou často mylně vnímání jako lidé, kteří mají horší postoj k novým technologiím, nejsou ochotni se učit novým věcem, preferují rutinní činnosti, hůře se adaptují na nové metody, jsou často nemocní nebo mají nižší pracovní nasazení. To, že tyto předsudky omezují možnosti získání zaměstnání, potvrzuje i vzestup malých podnikatelů v pozdějším věku i předčasné odchody do důchodu. Na trhu práce však nelze k nepříznivým jevům přihlížet, protože zde zůstává mnoho osob, které jsou i po dosažení věku od padesáti výše, silně motivované a zaměstnavatel může v jejich případě vytěžit maximum z jejich silných stránek. Pro některé zaměstnavatele je stále profesní vytrvalost, vytrvalost a obezřetnost, rozvážnost, ujasněné priority, loajalita a snaha zůstat platným členem týmu i přes svůj věk důležitá.³⁵

Jednou z největších bariér pro osoby nad 50 let se stává neochota dalšího vzdělávání. I přes to, že by se celoživotní vzdělávání mělo stát přirozenou součástí života každého člověka, tak v ČR účast s rostoucím věkem klesá. Důvody, proč se situace starších osob na TP nezlepšuje ani přes vysokou nabídku kurzů, jsou úzce spojeny s negativním postojem k dalšímu vzdělávání. V lidech činnosti spojené s dalším vzděláváním vyvolávají různé emoce. U některých je to podráždění, vztek či nezájem a jiní se nechtějí rekvalifikaci účastnit, neboť je to podle nich zbytečné a nezajistí jim to stabilní práci. Dalšími důvody, podle osob ohrožených nezaměstnaností, jsou dojíždění, nedostatek financí, nedostatečná nabídka kurzu a informace o nich, ale velkou roli hraje také samotný vztah ke vzdělávání. Účastníci se často obávají vlastního neúspěchu nebo se necítí dobře ve školním prostředí. V současné době je osobám 50+ nabízeno mnoho vzdělávacích kurzů zdarma. V případě rekvalifikací nabízí ÚP úhradu nákladů za rekvalifikaci, ale i proplacení prokazatelně nutných nákladů spojených s tímto kurzem (nutné lékařské potvrzení, jízdné atd.). Převážná část uvedených důvodů je proto ovlivněna nízkou informovaností a nechutí dále se vzdělávat.³⁵

³⁵ DUSPIVOVÁ, K., *Zaměstnávání osob v předdůchodovém věku na českém trhu práce*. 2018. s. 68.

Kromě nedostatečného vzdělání je dalším negativem i malá míra aktivního využívání moderních technologií. V tomto směru jsou ÚP nabízeny například počítačové kurzy.

U osob předdůchodového věku může být totiž problematické napsat i vhodně životopis nebo se připravit na přijímací pohovor. Snaha o zvýšení možností starších osob na trhu práce však nemohou být směřovány jen ke zvýšení odborné kvalifikace, ale musí řešit danou oblast celkově. Doba náborem zaměstnanců se radikálně změnila, a kromě osobních pohovorů se do popředí dostávají i nové metody formou testů, videopohovorů apod. Pro neinformovanou a nepřipravenou osobu může být tato zkušenost velmi stresující a může přispět k frustraci spojenou s neschopností uspět na trhu práce. Úřad práce nabízí v tomto směru schůzky s vyškolenými pracovníky, kteří je na základě individuálních schůzek připraví na případný pohovor a naučí správně sepsat životopis. Posílení sebevědomí u starších osob i v oblasti přípravy na pohovor je důležité, protože jim pomůže potlačit zbytečný pocit nejistoty.³⁶

3.3.3 Diskriminace osob nad 50 let

U starších osob se podle ustanovení §2 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), se přímou diskriminací rozumí takové jednání a opomenutí, kdy se s jedincem zachází méně příznivě, než se zachází nebo by se zacházelo s jiným ve stejné nebo srovnatelné situaci, a to z důvodu **věku**, etnického původu, národnosti, rasy, pohlaví a sexuální orientace, zdravotního postižení, víry či světového názoru, náboženského vyznání a dále v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků, i z důvodu státní příslušnosti. Diskriminací je také jednání, kdy je s osobou zacházeno méně příznivě, a to na základě důvodu již uvedených.³⁷

Pracovní uplatnění osob nad 50 let bývá často více či méně doprovázeno skrytým diskriminačním chováním ze strany zaměstnavatelů, které se vyskytuje například v preferenci mladých pracovníků.³⁷

³⁶ DUSPIVOVÁ, K., *Zaměstnávání osob v předdůchodovém věku na českém trhu práce*. 2018. s. 68.

³⁷ **Zákon č.198/2009Sb.**, o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů

Většina pracujících lidí má s tímto typem chování určité zkušenosti. Při práci s uchazeči o zaměstnání se zaměstnanci Úřadu práce rovněž setkávají se stížnostmi na diskriminaci pracovníků založené na jejich vyšším věku. Především u přijímacích pohovorů se zaměstnavatelé v mnoha případech netají tím, že chtějí pracovní pozici obsadit mladším pracovníkem. Navzdory zákazu diskriminace z důvodu věku se v ČR úřady práce stále setkávají se skrytou diskriminací v nabídkách pracovních míst, kde není věk uveden přímo, ale je nabízena formou např. „práce v mladém kolektivu“. Uplatnění osob ve věku 50+ je vnímáno jako naléhavý problém nejenom odborníky, ale i širokou veřejností.³⁸

3.3.4 Postoje nezaměstnaných osob ve věku 50+ k nezaměstnanosti

V rámci výzkumného šetření starších zaměstnanců, které se zaměřilo na zjištění nejčastějších příčin ztráty zaměstnání v případě starších osob, bylo zjištěno, že svého zaměstnavatele změnilo kolem 20 % starších pracovníků, a to nejčastěji nedobrovolně z důvodu reorganizace nebo z důvodu rušení daného pracovního místa. Ztráta zaměstnání byla v tomto výzkumu velmi často spojena i se zhoršujícím se zdravotním stavem. Z osob nad 50 let věku, které pro ztrátu zaměstnání byly nucené se registrovat na Úřadu práce ČR, pouze 6 % uvedlo, že jim úřad výrazně pomohl v řešení jejich situace a 16 % uvedlo, že jim úřad pomohl pouze částečně. Pomoc, kterou od Úřadu práce ČR dostaly, bylo zprostředkování nového pracovního místa. Důvody nespokojenosti s pomocí úřadu vycházely téměř výhradně od faktu, že této skupině lidí nedokázal najít nové pracovní místo nebo nabízel pracovní místa nevhodná z mnoha důvodů. Jen velmi málo si uchazeči stěžují na špatné jednání pracovníků úřadu práce. Zajímavostí je, že se občané, převážně ti s nízkou či žádnou kvalifikací, domnívají, že hlavní zodpovědnost za nalezení vhodného zaměstnání by měl nést stát a svou roli v této oblasti berou jako vedlejší.³⁹

Pro opětovné uplatnění na trhu práce by byli starší zaměstnanci nejčastěji ochotni přijmout zaměstnání na zkrácený pracovní úvazek, dojíždět maximálně hodinu za novým zaměstnáním, naučit se pracovat s počítačem nebo absolvovat rekvalifikační kurzy. Naopak nejsou ochotni kvůli novému zaměstnání dojíždět déle jak hodinu, přestěhovat se nebo se učit cizím jazykům.³⁹

³⁸ KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s. 182.

³⁹ KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s. 183.

Z hlediska preference je ve věkové kategorii 50+ zhruba 50 % osob, které preferují zaměstnání na dobu určitou. V této souvislosti je potřeba zmínit novelu zákona o zaměstnanosti z roku 2006, která umožňuje úřadům práce zprostředkovávat zaměstnání na částečný úvazek a krátkodobá zaměstnání. Sami úřady tuto novelu hodnotí velice kladně, že kladně rozvíjí nabídky flexibilních forem práce, které jsou vzhledem k měnícím se schopnostem a potřebám starších uchazečů o práci mnohdy zásadní. Problém v České republice však spočívá v tom, že tato pracovní místa nejsou většinou zaměstnavatelů úřadům práce hlášena. Od 1. ledna 2012 vstoupila v platnost novela zákona o zaměstnanosti, která ruší povinnost zaměstnavatelů hlásit Úřadu práce ČR jakákoliv volná pracovní místa. I proto je dopad zaměstnávání starších uchazečů doposud minimální.⁴⁰

Zkušenost s malým zájmem zaměstnavatelů zaměstnávat starší pracovníky má pravděpodobně 8 z 10 českých občanů, jelikož v rámci výzkumu obecné populace z roku 2005 se oslovili zaměstnavatelé, v rámci podpory zaměstnávání starších osob, k jejich vyššímu zaměstnávání. S nutností podpory zaměstnávání starších osob nejvíce souhlasily ty kategorie občanů, jichž se daný problém přímo týká, nebo se s vysokou pravděpodobností bude v budoucnu týkat. Podle samotných pracovníků nad 50 let by k řešení situace nejvíce přispělo veřejné dotování mezd zaměstnavatelům a snížení daňové zátěže na starší pracovní sílu. Jsou přesvědčeni, že v případě poskytování dotace od Úřadu práce ČR na pracovní místa pro starší pracovníky, by se mohla výrazně zvýšit motivace zaměstnavatelů přijímat starší zájemce o zaměstnání.⁴⁰

3.3.5 Postoje úřadů práce k nezaměstnanosti osob nad 50 let.

V rámci expertních podkladových studií Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí z názorů zaměstnanců vybraných úřadů práce jasně vyplývá, že v současné době existující problém se zaměstnáváním starších osob v budoucnu ještě zesílí. Což by mohlo zapříčinit především probíhající demografické stárnutí populace. Ze zkušeností úřadů práce vyplývá, že kategorie osob nad 50 let věku se stává nejhůře umístitelnou skupinou na trhu práce s nejvyšším podílem dlouhodobě nezaměstnaných. Z těchto důvodů úřady podporují čerpání finančních prostředků nástrojů Aktivní politiky zaměstnanosti pro rizikovou skupinu dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů nad 50 let.⁴¹

⁴⁰ KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s. 185.

⁴¹ KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s. 187.

A to především pro zvýšení motivace samotných starších uchazečů pracovat nebo zaměstnavatelů tyto osoby zaměstnávat.⁴²

Podle úřadů práce jsou nejohroženějšími skupinami starších uchazečů o zaměstnání:

- osoby se zdravotními problémy,
- osoby z dělnických pozic,
- ženy z administrativních pozic,
- osoby s nízkou vzdělávací úrovní,
- ženy v domácnosti,
- osoby bez znalosti cizího jazyka,
- osoby bez znalosti práce s počítačem,
- osoby pečující o rodinné příslušníky.

Úřady práce se shodly na faktu, že je v České republice obecně malý zájem zaměstnávat starší pracovníky a zaměstnavatelé preferují mladší osoby z již uvedených důvodů (zdravotní stav, vzdělání atd.).⁴³

Pouze pro desetinu zaměstnavatelů v ČR je zaměstnávání starších osob vysoce žádané a pro polovinu pak je zaměstnávání těchto osob v zásadě žádané. Tato pozitivní tvrzení se týkají především odvětví zemědělství a lesnictví, která jsou obecně známá vysokým zaměstnáváním starších pracovníků. Zhruba 40 % zbylých zaměstnavatelů nepovažuje pracovní potenciál těchto osob za žádoucí z hlediska jejich pracoviště. Tento nezájem zaměstnavatelů lze pozorovat v případech, kdy mají na výběr mezi dvěma rozdílnými uchazeči o jedno pracovní místo. Z toho vyplývá, že zaměstnavatelé v ČR dají přednost staršímu zaměstnanci pouze v případě, kdy proti uchazečem je člověk ještě starší, např. aktivní starobní důchodce. V otázce řešení problému starších osob na trhu práce jsou úřady práce sjednocené – nejefektivnější opatření je finanční motivace zaměstnavatelům při tvorbě pracovních míst či přijímání zaměstnanců nad 50 let a podpora při zvyšování kvalifikace těchto osob.⁴³

⁴² KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s 191.

⁴³ KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007. s 193.

Zajímavostí je, že i samotní zaměstnavatelé považují problematiku starších osob na trhu práce za vážný problém. Z hlediska opatření APZ, která by byla schopná účinně změnit tuto situaci, je to opět oblast dotací k zaměstnávání osob nad 50 let či dotací na rekvalifikace potřebných na trhu práce jednotlivých krajů, ale také individuální přístup úřadu v poradenské a zprostředkovatelské činnosti. Nejvíce by podle zaměstnavatelů situaci zlepšila vyšší informovanost veřejnosti o problematice postavení starších osob ve společnosti, důsledná kontrola dodržování rovného přístupu a zvýšení jejich pracovněprávní ochrany.⁴⁴

3.3.6 Aktivní v padesáti pro Královéhradecký kraj

Projekt MPSV pro Královéhradecký kraj realizovaný od 1. 3. 2016 je primárně zaměřen na uchazeče o zaměstnání starších padesáti let, evidované na Úřadu práce ČR. Záměrem projektu je podpora starších osob formou zhodnocení a prosazení jejich dlouholetých zkušeností a rozšíření jejich dovedností potřebných k opětovnému prosazení se na trhu práce. Celý projekt je založen na poradenství, zvyšování či prohlubování stávající kvalifikace a následném zaměstnávání uchazečů formou podporovaného zaměstnání. Takto zprostředkované zaměstnání je finančně podporované Úřadem práce ČR. Uchazeči musejí pro vstup do projektu splňovat dvě podmínky stanovené metodikou. Musejí dosahovat věku od 50 let výše a být minimálně vyučeni. Po vstupním pohovoru s pracovníci ÚP a zařazením do projektu jsou pro účastníky připravena i doprovodná opatření ve formě zajištění ubytování a stravování, příspěvek na péči o dítě a další osoby či příspěvek na dopravu.⁴⁵

⁴⁴ KOTÍKOVÁ, J., REMR, J., *Podpora zaměstnávání starších osob*. 2007, s. 200.

⁴⁵ *Aktivní v padesáti v Královéhradeckém kraji*. Úřad práce [online]. 2020 [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-v-padesati-v-kralovehradeckem-kraji>

5. Vlastní zpracování

V této části se budu věnovat sledování vývoje počtu nezaměstnaných osob nad 50 let věku v letech 2005-2019, a to v Královéhradeckém kraji a jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje – v Trutnově, Rychnově nad Kněžnou, Náchodě, Jičíně a Hradci Králové.

V první části byla zpracována data o celkovém počtu nezaměstnaných a nezaměstnaných osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji. Data byla poskytnuta Českým statistickým úřadem a Úřadem práce ČR vždy k 31. 12. daného roku.

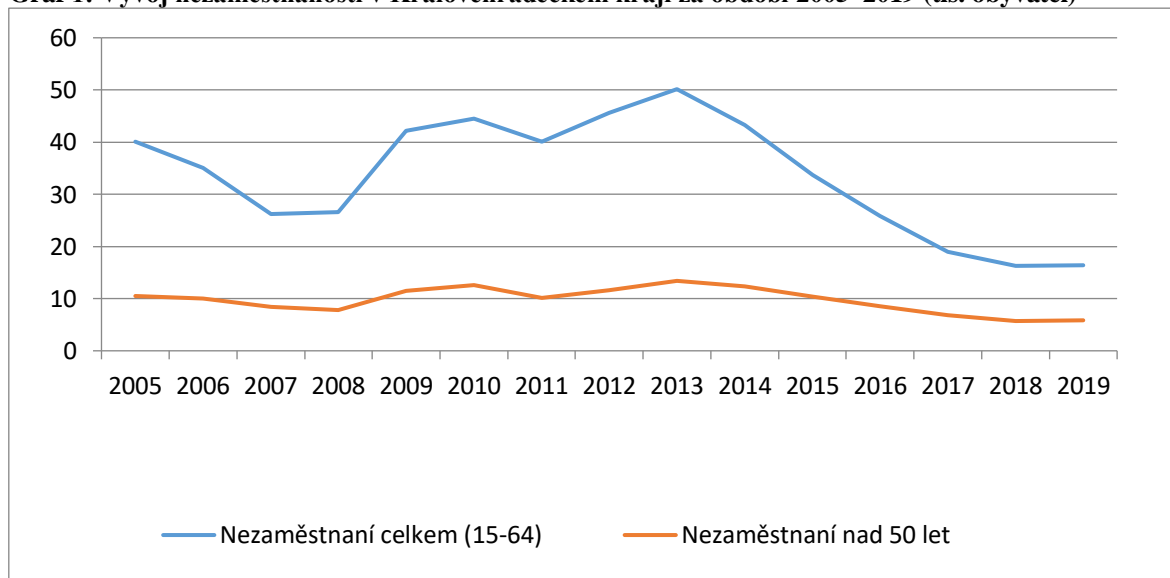
V druhé části byla zpracována data počtu nezaměstnaných mužů a žen ve věku nad padesát let Královéhradeckého kraje.

V poslední části byla zpracována data o celkovém počtu nezaměstnaných a nezaměstnaných osob nad 50 let jednotlivých okresů Královéhradeckého kraje.

5.1 Celková nezaměstnanost a nezaměstnanost osob nad 50 let

Počet nezaměstnaných osob nad 50 let má závislost i na celkovém počtu nezaměstnaných v daném období.

Graf 1: Vývoj nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji za období 2005–2019 (tis. obyvatel)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z daného grafu 1 vyplývá, že ve sledovaném období byl počet nezaměstnaných osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji nejnižší ke konci roku 2019. Počet nezaměstnaných 50+ má, dle hodnot v grafu 1, závislost na celkovém počtu nezaměstnaných v kraji. Například v letech 2005–2008 docházelo ke snižování celkového počtu nezaměstnaných a zároveň k poklesu počtu nezaměstnaných osob 50+. V letech 2009–2010 docházelo k růstu v případě obou křivek. Nárůst počtu nezaměstnaných způsobila ekonomická krize a propouštění ve všech oborech. Následně v roce 2011 obě křivky zaznamenaly pokles. Od roku 2012 do roku 2013 došlo k nárůstu obou křivek na maximální hodnotu. V následujících letech však byl zaznamenán pokles obou křivek na nejnižší hodnotu zaznamenanou v roce 2018. Tento jev byl pravděpodobně způsobený celkovým růstem české ekonomiky a přílivem zahraničního kapitálu, především do výrobních kapacit zaměřených na automobilový průmysl. Dále v roce 2019 dochází k mírnému nárůstu počtu nezaměstnaných.

Základní statistické charakteristiky uvedené v tabulce 1 se týkají celkového počtu nezaměstnaných osob v Královéhradeckém kraji. K největšímu nárůstu nezaměstnaných, způsobeného hospodářskou krizí, došlo mezi lety 2008–2009. Tempo přírůstku nám udává, že nezaměstnanost mezi těmito lety vzrostla o 58,7 %.

Tabulka 1: Vývoj celkové nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

	Nezaměstnaní celkem (15-64 let)	1. diference	Koeficient růstu	Tempo růstu %
2005	40,1	-	-	-
2006	35,11	-4,99	0,876	-12,4
2007	26,26	-8,85	0,748	-25,2
2008	26,56	0,30	1,011	1,1
2009	42,16	15,6	1,587	58,7
2010	44,48	2,32	1,055	5,5
2011	40,06	-4,42	0,901	-9,9
2012	45,59	5,53	1,138	13,8
2013	50,15	4,56	1,100	10
2014	43,27	-6,88	0,863	-13,7
2015	33,68	-9,59	0,778	-22,2
2016	25,91	-7,77	0,769	-23,1
2017	19,02	-6,89	0,734	-26,6
2018	16,28	-2,74	0,856	-14,4
2019	16,45	0,17	1,010	1

Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

Naopak v letech 2014–2015 dochází k výraznému snížení počtu nezaměstnaných o 22,2 % zřejmě z důvodu nárůstu poptávky po zaměstnancích převážně v automobilovém průmyslu.

Tabulka 2 nám ukazuje, že ekonomická krize mezi lety 2008–2009 se vysoce dotkla právě osob ve věku 50+. Nárůst těchto nezaměstnaných osob se dle uvedených dat zvýšil o 46,4 %. Od roku 2010 pak nedocházelo k výraznému zaměstnávání této ohrožené skupiny, což bylo v převážné většině případů způsobeno upřednostňováním mladších uchazečů o zaměstnání. K postupnému zaměstnávání docházelo od roku 2014. V tomto roce došlo k poklesu nezaměstnaných osob 50+ o 7,6 %. K výraznému snížení nezaměstnanosti v roce 2016 a to o 17,9 %, zřejmě přispěl i projekt Úřadu práce ČR, který nabízí zaměstnavatelům různé příspěvky na podporu zaměstnávání této ohrožené skupiny. Do rozpočtu k financování projektu „Aktivní v padesáti pro Královéhradecký kraj“ a k financování podporovaných míst bylo Evropskou unií přispěno částkou 25.5 milionu korun, dalších 4.5 milionu korun je financováno z národních veřejných zdrojů.

Tabulka 2: Nezaměstnanost osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

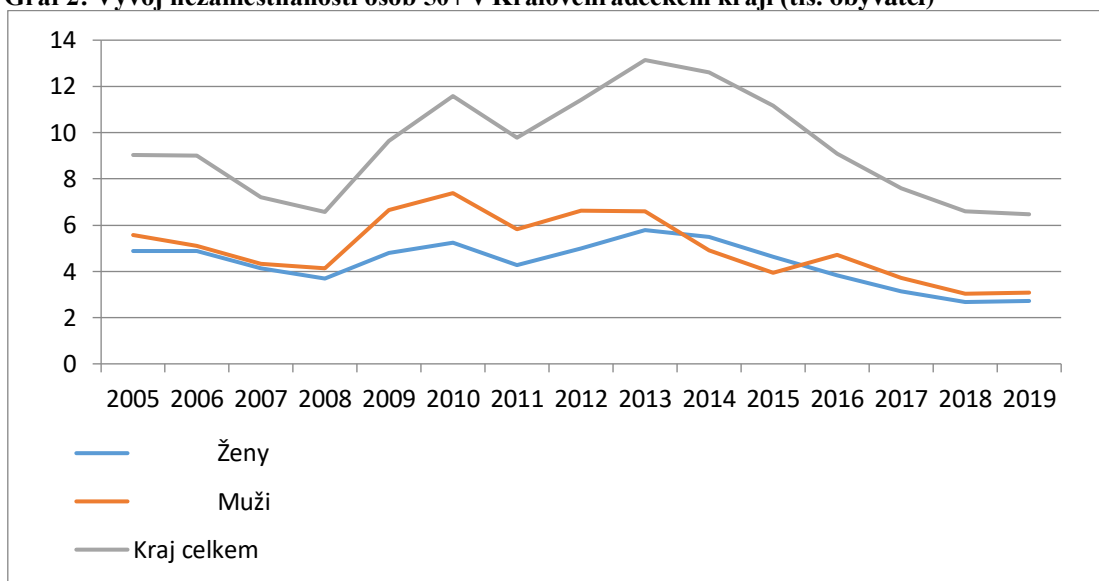
	Nezaměstnaní 50+	1. diference	Koeficient růstu	Tempo růstu %
2005	10,46	-	-	-
2006	10,01	-0,45	0,944	-5,6
2007	8,44	-1,57	0,843	-15,7
2008	7,82	-0,62	0,927	-7,3
2009	11,45	3,63	1,464	46,4
2010	12,62	1,17	1,102	10,2
2011	10,11	-2,51	0,801	-19,9
2012	11,64	1,53	1,151	15,1
2013	13,41	1,77	1,152	15,2
2014	12,39	-1,02	0,924	-7,6
2015	10,42	-1,97	0,841	-15,9
2016	8,56	-1,86	0,821	-17,9
2017	6,84	-1,72	0,799	-20,1
2018	5,71	-1,13	0,825	-16,5
2019	5,80	0,09	1,016	1,6

Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

5.2 Porovnání vývoje nezaměstnanosti osob nad 50 let – muži a ženy

Počet nezaměstnaných osob nad 50 let má závislost i na genderových otázkách. Genderové otázky se odrážejí nejen na nezaměstnanosti rizikové skupiny osob nad 50 let, ale v mnoha prokazatelných případech tzv. skryté diskriminace i na pohlaví potencionálních zaměstnanců. Jaký vliv měla kombinace těchto dvou faktorů na nezaměstnanost v Královéhradeckém kraji, bylo zachyceno na grafu 2.

Graf 2: Vývoj nezaměstnanosti osob 50+ v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

Ze sledovaného období je patrné, že mimo let 2014–2016 převažují muži v kategorii nezaměstnaných osob nad 50 let. Počet nezaměstnaných 50+ mužů i žen má dle hodnot grafu 2 závislost na celkovém počtu nezaměstnaných 50+ v celém kraji. Například v letech 2006–2008 docházelo ke snižování celkového počtu nezaměstnaných 50+, současně docházelo k poklesu počtu nezaměstnaných mužů i žen. V následujícím období od roku 2008 do roku 2014 kopírují křivky nezaměstnaných mužů i žen vývoj celkově nezaměstnaných 50+. Od roku 2014 do roku 2016 dochází ke zvýšenému poklesu nezaměstnaných mužů 50+ oproti nezaměstnaným ženám 50+ a zároveň i celkově nezaměstnaným 50+. Od roku 2016 se vrací křivky k předchozímu vývoji.

V následující tabulce 3 analyzují data nezaměstnaných mužů a žen ve věku nad 50 let. K největšímu nárůstu nezaměstnaných došlo v roce 2009, kdy činil rozdíl v počtu nezaměstnaných mužů a žen o 30,7 %. V tomto roce zanikalo mnoho mužských pracovních

pozic, převážně v automobilovém průmyslu. Závislost na tomto vývoji měl i fakt, že zaměstnavatelé si raději ponechali zaměstnané ženy, z důvodu nižších mzdových nákladů. Po ukončení hospodářské krize a oživení výrobních cyklů v České republice došlo v roce 2014 v Královéhradeckém kraji k vysokému poklesu nezaměstnaných mužů a to o 20,5 % oproti ženám v této kategorii.

Tabulka 3: Nezaměstnanost žen a mužů 50+ v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

	Ženy	1.diference	Koeficient růstu	Tempo růstu %	Muži	1.diference	Koeficient růstu	Tempo růstu %
2005	4,881				5,577			
2006	4,894	0,013	1,003	0,3	5,112	-0,465	0,917	-8,3
2007	4,123	-0,771	0,842	-15,8	4,317	-0,795	0,844	-15,6
2008	3,695	-0,428	0,896	-10,4	4,128	-0,189	0,956	-4,4
2009	4,811	1,116	1,302	30,2	6,641	2,513	1,609	60,9
2010	5,236	0,425	1,088	8,8	7,386	0,745	1,112	11,2
2011	4,268	-0,968	0,815	-18,5	5,827	-1,559	0,789	-21,1
2012	5,004	0,736	1,172	17,2	6,637	0,810	1,139	13,9
2013	5,785	0,781	1,156	15,6	6,593	-0,044	0,993	-0,7
2014	5,499	-0,286	0,951	-4,9	4,917	-1,676	0,746	-25,4
2015	4,619	-0,88	0,840	-16	3,932	-0,985	0,800	-20,0
2016	3,838	-0,781	0,831	-16,9	4,722	0,790	1,201	20,1
2017	3,132	-0,706	0,816	-18,4	3,705	-1,017	0,785	-21,5
2018	2,675	-0,457	0,854	-14,6	3,033	-0,672	0,819	-18,1
2019	2,708	0,033	1,012	1,2	3,093	0,060	1,020	2,0

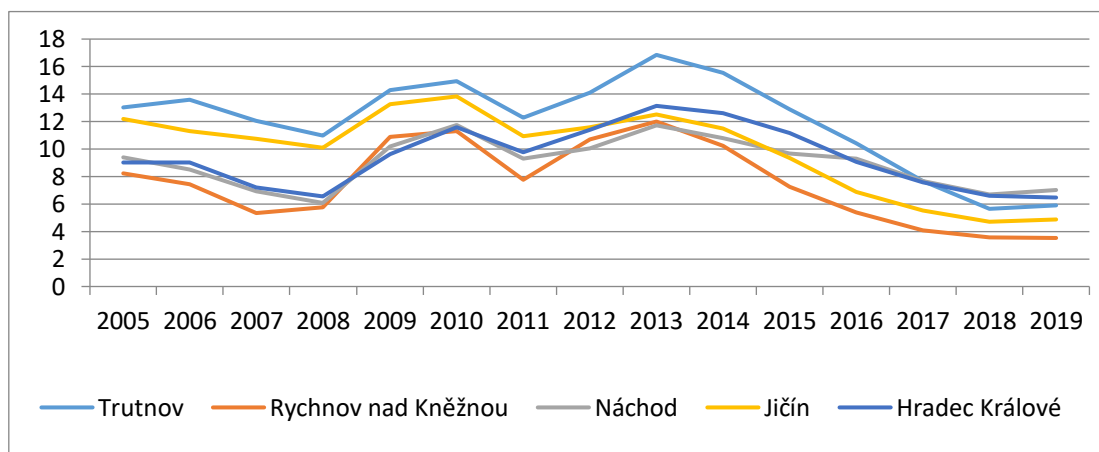
Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

V roce 2016 došlo v mnoha firmách k dokončení přípravných prací pro výrobu, na kterých se podíleli převážně muži, a došlo k nárůstu počtu zaměstnaných žen na jemné motorické práce. Tento jev se projevil i na nárůstu nezaměstnaných mužů o 20,1 % a poklesu nezaměstnaných žen o 16,9 % oproti roku předchozímu.

5.3 Porovnání nezaměstnaných 50+ mezi okresy

Na nezaměstnanost osob nad 50 let má nezpochybnitelný vliv i samotné bydliště nezaměstnaného. K tomuto závěru nás vede porovnání počtu těchto nezaměstnaných osob v jednotlivých okresech Královéhradeckého kraje, což nám dokládají data znázorněná v grafu 3.

Graf 3: Nezaměstnanost osob 50+ v okresech Královéhradeckého kraje (tis. obyvatel)

Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

Ze znázorněných dat v daném období je patrné, že vývoj nezaměstnanosti v jednotlivých okresech je téměř stejný. Nicméně jsou zde prokazatelné i značné odchylky. Například v okrese Trutnov byla povětšinu sledovaného období nezaměstnanost nejvyšší, a to až do roku 2017, ve kterém došlo k výraznému zlepšení počtu uplatněných osob této rizikové skupiny na trhu práce. V letech 2017–2019 se okres Trutnov dostal na třetí pozici a předběhl okresy Náchod a Hradec Králové. Toto výrazné zlepšení zapříčinil boom v automobilovém průmyslu, kde přímo ve městě Trutnov došlo k velkému rozšíření výrobních závodů. Nejen automobilový průmysl má však na toto zlepšení vliv. Nemalou měrou se na tomto zlepšení podílel i velký rozvoj cestovního ruchu. V tomto odvětví došlo k velkému nárůstu české klientely, která upřednostňovala dovolenou v tuzemsku oproti dovolené v zahraničí. Z daného grafu 3 též vyplývá, že po celé sledované období se na nejlepší místo umísťuje okres Rychnov nad Kněžnou, který je opět ve velké míře zastoupen automobilovým průmyslem.

Vliv automobilového průmyslu na zaměstnanost rizikové skupiny je nejvíce zřetelný v okrese Náchod, který se z třetího nejlepšího umístění v roce 2005 dostal na nejhorší pozici v roce 2019. Náchodsko není ve spádové oblasti vhodné pro každodenní dojíždění do výrobních závodů automobilového průmyslu v okrese Trutnov a Rychnov nad Kněžnou.

Překvapivě špatných výsledků v závěru období dosáhl okres Hradec Králové. Toto bylo způsobeno také nedostatkem výrobních kapacit v automobilovém průmyslu v daném okrese, kde riziková skupina osob nad 50 let nachází nejčastější uplatnění. Okres Hradec

Králové je spíše zaměřen na mladší skupinu zaměstnanců, pracujících v obchodě a v oblasti výpočetní techniky.

Z přílohy 7 je zřejmé, že v roce 2009 došlo k největšímu nárůstu počtu nezaměstnaných osob nad 50 let ve všech sledovaných okresech. Největší nárůst zaznamenal okres Rychnov nad Kněžnou a to o 88,2 % od roku předchozího. Tento vysoký nárůst byl opět způsoben hospodářskou krizí. Největší pokles nezaměstnaných zaznamenal okres Trutnov, a to v letech 2014–2018, přičemž v roce 2018 byl zaznamenán největší pokles počtu nezaměstnaných 50+ a to o 26,5 % oproti předešlému roku.

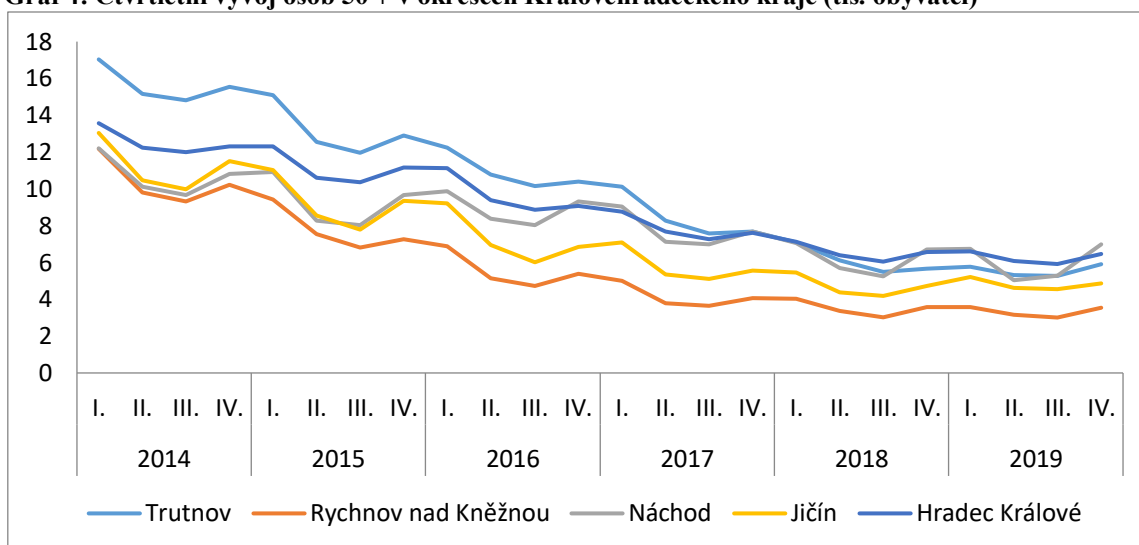
Vliv automobilového průmyslu a cestovního ruchu je zřejmý i z dat získaných pro okres Jičín. Data jsou podobná jako v okrese Trutnov. I v okrese Jičín je mnoho firem zabývajících se výrobou a dodávkami součástek pro automobilový průmysl, které zajišťují pracovní místa nejen pro rizikovou skupinu osob nad 50 let.

V roce 2009 došlo v okrese Jičín ke zhoršení situace o 31 % a v okrese Trutnov o 30,4 % a jde o prokazatelně nejnižší nárůsty nezaměstnaných v porovnání se zbývajících okresy. V roce 2019 docházelo k mírnému nárůstu nezaměstnaných osob v okrese Trutnov (4,8 %), Náchod (4,3 %) a Jičíně (3,4 %), na rozdíl od okresů Hradec Králové (1,8 %) a Rychnov nad Kněžnou (1,4 %), ve kterých došlo k poklesu. Roky 2018 a 2019 měly nejnižší počty nezaměstnaných osob nad 50 let v porovnání celého sledovaného období.

5.4 Prognóza vývoje nezaměstnanosti osob nad 50 let

Z vývoje daných ukazatelů vyplynulo, že časová řada nemá dlouhodobou tendenci vývoje. Dlouhodobá tendence vývoje byla z grafu 4 patrná až od prvního čtvrtletí roku 2014. Proto bylo první čtvrtletí daného roku zvoleno za začátek období vhodného pro prognózu. Z grafu 4 je dále zjevné, že nezaměstnanost pozorované rizikové skupiny trhu práce v jednotlivých okresech má klesající tendenci. Nejvyšší počet nezaměstnaných osob nad 50 let byl v roce 2014 zaznamenán v okrese Trutnov. Nejnižší pak v roce 2019 v okrese Rychnov nad Kněžnou, což bylo jistě způsobeno i velmi rychlým rozšiřováním výroby v největším závodě Královéhradeckého kraje Škoda Auto Kvasiny.

Graf 4: Čtvrtletní vývoj osob 50 + v okresech Královéhradeckého kraje (tis. obyvatel)

Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

Z vývoje ukazatele nezaměstnanosti osob nad 50 let za jednotlivé okresy, který je uveden v grafu 4, byl zjištěn stále se opakující charakter. Z této skutečnosti vyplývá, že v této časové řadě se vyskytuje sezónní složka. Vysoké hodnoty nezaměstnanosti u všech okresů Královéhradeckého kraje vykazuje první a čtvrté čtvrtletí, naopak nižší vždy druhé a třetí čtvrtletí. Nezaměstnaní lidé nad 50 let tedy nacházejí uplatnění více v letní části pracovní sezóny a na zimní měsíce se opětovně registrují na Úřadu práce ČR.

Hodnoty sezónních faktorů pro jednotlivá čtvrtletí jsou vyjádřena v následující tabulce 5.

Tabulka 5: Sezónní faktor pro dané období 2014–2019

	I.	II.	III.	IV.
Trutnov	106,2	95,1	94,8	103,9
Rychnov nad Kněžnou	109,1	91,9	90,7	108,4
Náchod	111,2	89,4	90,4	109,0
Jičín	112,3	90,8	90,0	106,8
Hradec Králové	105,6	95,4	95,0	104,0
Kraj celkem	107,9	94,3	92,4	105,4

Zdroj: SPSS Statistics, vlastní zpracování

Z množství trendových funkcí, pomocí kterých můžeme vyrovnávat časové řady, byla vybrána pro všechny okresy Královéhradeckého kraje funkce kvadratická. Vhodnost této funkce byla zjištěna na základě výpočtu indexu determinace I^2 .

Hodnoty I^2 v jednotlivých okresech byly okres Trutnov 98,6 %, Rychnov nad Kněžnou 99,6 %, Náchod 94,2 %, Jičín 98,5 % a Hradec Králové 98,2 %.

Z údajů uvedených v příloze 9 byly sestaveny trendové funkce pro jednotlivé okresy v následujícím tvaru:

$$\text{Trutnov} \quad y' = 17,656 - 0,788 t + 0,010 t^2$$

$$\text{Rychnov nad Kněžnou} \quad y' = 12,380 - 0,859 t + 0,020 t^2$$

$$\text{Náchod} \quad y' = 11,470 - 0,316 t + 0,003 t^2$$

$$\text{Jičín} \quad y' = 12,986 - 0,715 t + 0,015 t^2$$

$$\text{Hradec Králové} \quad y' = 13,954 - 0,519 t + 0,007 t^2$$

$$\text{Kraj celkem} \quad y' = 13,780 - 0,624 t + 0,011 t^2$$

Za pomoci sestavených trendových funkcí byly vypočteny prognózy nezaměstnanosti osob 50 + v okresech Královéhradeckého pro roky 2020 a 2021.

Z údajů uvedených v tabulce 6 vyplynulo, že v okresech Trutnov, Náchod a Hradec Králové bude docházet k poklesu počtu nezaměstnaných osob. Hodnota ve čtvrtém čtvrtletí roku 2020 pro okres Trutnov bude 3,98 (tis. obyvatel) a oproti roku předcházejícímu jde o pokles o 32,8 %. Pro okres Náchod bude hodnota čtvrtého čtvrtletí roku 2020 5,38 (tis. obyvatel) a jde tak o pokles o 23,1 % oproti roku 2019. V okrese Hradec Králové bude hodnota poklesu ve stejném období 5,46 (tis. obyvatel), což oproti roku 2019 bude o 15,7 %.

Naopak v okresech Rychnov nad Kněžnou a Jičín bude ve čtvrtém čtvrtletí docházet k nárůstu počtu nezaměstnaných osob nad 50 let (tabulka 6). V daném období bude v okrese Rychnov nad Kněžnou vypočtená hodnota v tisících obyvatelích 4,54 a oproti roku předešlému jde o nárůst o 28,5 %. V okrese Jičín ve stejném období bude hodnota 5,22 (tis. obyvatel) a nárůst nezaměstnanosti bude tedy o 7,2 % oproti roku předchozímu.

Tabulka6: Predikce nezaměstnaných osob nad 50 let ve čtvrtletním období let 2020-2021 (tis. obyvatel)

	2020				2021			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Trutnov	4,806	4,061	3,830	3,980	3,868	3,301	3,152	3,324
Rychnov nad Kněžnou	3,868	3,416	3,567	4,536	4,887	4,423	4,708	6,074
Náchod	6,021	4,693	4,600	5,380	5,322	4,152	4,074	4,772
Jičín	5,184	4,247	4,290	5,221	5,660	4,742	4,891	6,064
Hradec Králové	5,934	5,232	5,088	5,456	5,438	4,840	4,754	5,152
Kraj celkem	5,422	4,675	4,542	5,157	5,281	4,634	4,584	5,297

Zdroj: SPSS Statistics, vlastní zpracování

Podle prognózy bude hodnota pro celý Královéhradecký kraj ve čtvrtém čtvrtletí roku 2020 v tisících obyvatelích 5,16 a dojde tak k poklesu nezaměstnaných osob nad 50 let o 11,1 % oproti roku 2019. V roce 2021 bude hodnota ve čtvrtém čtvrtletí v tisících obyvatelích 5,30, což znamená, že dojde k nárůstu nezaměstnaných osob 50+ o 2,71 % oproti roku předešlému.

6. Závěr a diskuse

Záměrem bakalářské práce bylo sledovat vývoj jedné z nejohroženějších skupin na trhu práce, tj. osob nad 50 let. Vývoj nezaměstnanosti byl monitorován na vybraných ukazatelích trhu práce v období patnácti let. Potřebná data z let 2005-2019 byla získávána z dostupných informací Úřadu práce ČR a Českého statistického úřadu. Za pomoci modelování časových řad byl zaznamenán trend vývoje sledovaného ukazatele v letech 2014-2019 a byla stanovena predikce nezaměstnaných osob nad 50 let v jednotlivých okresech a celém Královéhradeckém kraji pro rok 2020 a 2021.

Osoby nad 50 let věku, jak bylo již v práci uvedeno, mají na českém trhu práce značné problémy s vyhledáváním vhodných pracovních míst. V Královéhradeckém kraji tvoří nezaměstnanost osob nad 50 let zhruba třetinu celkové nezaměstnanosti. Vliv na tento stav má nejen stále narůstající hranice odchodu do důchodů, ale v mnoha případech i vzdělání v zaniklých profesích. Z těchto důvodů vznikl v Královéhradeckém kraji projekt Úřadu práce ČR, který se zaměřuje na pomoc této rizikové skupině s navrácením se zpět na trh práce. Tento projekt nabízí jak finanční podporu pro zaměstnavatele k zaměstnávání starších lidí, tak také rozšíření či získání nové kvalifikace v rámci rekvalifikací.

Počet nezaměstnaných osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji se mezi lety 2005 až 2008 pomalu snižoval společně s poklesem celkové nezaměstnanosti. V roce 2009 však došlo k vysokému nárůstu celkové nezaměstnanosti, ke které došlo následkem globální hospodářské krize a propadu české ekonomiky o 4,5 %. Nezaměstnanost osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji byla v tomto roce o 46,4 % vyšší než v roce 2008. Od roku 2014 do roku 2019 docházelo k postupnému snižování nezaměstnaných osob 50+, z čehož nejnižší byla v roce 2018. Podíl nezaměstnaných osob 50+ byl v tomto roce v okrese Trutnov 0,6 % z celkového počtu obyvatel v daném okrese. V okrese Rychnov nad Kněžnou pak tento podíl činil 0,4 %, v okrese Náchod 0,7 %, v okrese Jičín 0,4 %, v okrese Hradec Králové 0,7 % a celkově v kraji byl podíl nezaměstnaných osob nad 50 let 0,6 %.

Pokles nezaměstnaných osob nad 50 let se dle prognózy dal očekávat i v roce 2020 v okresech Trutnov, Náchod a Hradec Králové. Naopak v okresech Rychnov nad Kněžnou a Jičín by mělo v uvedeném roce dojít k nárůstu těchto nezaměstnaných. Z dnes již známých dat za první tři čtvrtletí roku 2020 však došlo k nárůstu počtu nezaměstnaných 50+ ve všech sledovaných okresech. Nárůst byl však minimální. V daném roce počet nezaměstnaných

ovlivnila počínající pandemie Covid-19. K většímu nárůstu nezaměstnaných nedošlo díky podpůrným vládním programům.

Pro rok 2021 nám prognóza předpovídá další pokles nezaměstnaných osob 50+ v okresech Trutnov, Náchod a Hradec Králové. K dalšímu nárůstu by mělo dojít v okresech Rychnov nad Kněžnou a Jičíně. Pro rok 2021 se však jedná pouze o statistickou predikci, která nebere v potaz současnou pandemickou a ekonomickou krizi. Ta bude mít pro sledovaný rok i následující období obrovský sociální i ekonomický dopad.

Kdyby nedošlo v roce 2020 ke vzniku pandemie, můžeme konstatovat, že prognóza předpověděla vcelku přesně vývoj pro příští období, což dokazují data za první tři čtvrtletí roku 2020. Toto dokazuje, že statistické predikce jsou poměrně přesným pomocníkem při odhadu budoucích vývojů, ovšem jsou zde i nepředvídatelné okolnosti, které mohou podstatným způsobem změnit odhadované směry budoucího vývoje.

Autorka práce si pro vypracování bakalářské práce vybral konkrétní rizikovou skupinu z důvodu, že se jako pracovnice Úřadu práce ČR denně setkává s nezaměstnanými osobami nad 50 let. Domnívá se, že starší osoby potřebují zvýšenou péči při hledání vhodného zaměstnání, protože velká část těchto osob se stydí, že o zaměstnání přišla nebo se bojí udělat ve svém životě zásadní změny. V rámci projektu Vzdělávání a dovednosti pro trh práce II. pomáhá nezaměstnaným lidem k rozšíření jejich stávající kvalifikace nebo získání kvalifikace nové. Za rok 2019 bylo na úřadech práce Královéhradeckého kraje podáno 139 žádostí o rekvalifikaci uchazeči o zaměstnání ve věku nad 50 let. Z tohoto počtu bylo realizováno a úspěšně ukončeno 129 rekvalifikací. Všem těmto úspěšným absolventům se podařilo získat nové zaměstnání.

7. Seznam použitých zdrojů

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav, SEVEROVÁ, Lucie, STARÁ, Dana. *Makroekonomie. Makroekonomický přehled*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. s. 262. ISBN 978-80-7380-708-5

BROŽOVÁ, Dagmar. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003. s. 140. ISBN 80-86429-16-4

BUCHTOVÁ, Božena, ŠMAJS, Josef, BOLELOUCKÝ, Zdeněk. *Nezaměstnanost 2.*, přepracované a aktualizované vydání. České Budějovice: Grada publishing, 2013. s. 192 ISBN 978-80-247-4282-3

BUDÍKOVÁ, Marie, KRÁLOVÁ, Maria, MAROŠ, Bohumil. *Průvodce základními statistickými metodami*. Praha: Grada publishing, 2010. s. 272 ISBN 978-80-247-3243-5

CIMBÁLNÍKOVÁ, Lenka, FUKAN, Jiří., LAZAROVÁ, Bohumíra, NAVRÁTILOVÁ, Dagmar, NOVOTNÝ, Petr, ODRAZILOVÁ, Radka, PALÁN, Zdeněk, RABUŠICOVÁ, Milada, RAJMONOVÁ, Milena, ŘEHÁKOVÁ, Lenka, ŠTOROVÁ, Ilona., *Age management pro práci s cílovou skupinou 50+*. Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, 2012. s. 160 ISBN 978-80-904531-5-9

CZESANÁ, Věra, HAVLÍČKOVÁ, Věra, ŠÍMOVÁ, Zdeňka, VYMAZAL, Jiří. *Podpora vzdělávání starších osob*. Praha: Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání, 2006. str. 57. ISSN 1801-5476

HINDLS, Richard, HRONOVÁ, Stanislava, SEGER, Jan, FISCHER, Jakub. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional publishing, 2004. s. 415 ISBN 978-80-86946-43-6

JÍROVÁ, Hana. *Trh práce a politika zaměstnanosti*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999. s 95. ISBN 80-7079-635-9.

KOTÍKOVÁ, Jaromíra, REMR, Jiří. *Podpora zaměstnávání starších osob*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2007. s. 705 ISBN 978-80-7416-001-1

MAREŠ, Petr. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. s. 151. ISBN 80-86429-08-3

MINAŘÍK, B. *Statistika, Všeobecný základ*. Brno: Mendelova univerzita v Brně. 2013. s. 231 ISBN 978-80-7375-721-2

PRŮCHA, J., VETEŠKA, J., *Andragogický slovník 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2014. s. 320 ISBN 978-80-247-4748-4

SVATOŠOVÁ, Libuše, KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II.* Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze Provozně ekonomická fakulta, 2008. s. 107 ISBN 978-80-213-1736-9

ŠIMEK, Milan. *Trh práce*. Ostrava: Vysoká škola podnikání. 2005. s. 75 ISBN 80-86764-26-5

Internetové zdroje

Zákon č.435/2004Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů[on-line]. 2020. [cit. 5. 10. 2020]. Dostupné z www: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Zákon č.198/2009Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů [on-line]. 2020. [cit. 13. 11. 2020]. Dostupné z www: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Duspivová Kateřina, *Zaměstnávání osob v předdůchodovém věku na českém trhu práce*. [online]. 2018. [cit. 13. 11. 2020]. Dostupné z: <https://ipodpora.odbory.info>

Úřad práce České republiky. *Aktivní v padesáti v Královéhradeckém kraji* [online]. 2020[cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/aktivni-v-padesati-v-kralovehradeckem-kraji>

8. Přílohy

Příloha 1: Skutečný počet nezaměstnaných v přepočtu na tisíc obyvatel– Trutnov

	Nezaměstnaní nad 50 let	Nezaměstnaní v evidenci ÚP celkem (15 - 64 let)	Pracovní místa v evidenci ÚP	Počet obyvatel	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní 50+	Přepočet na tis. Obyvatel nezaměstnaní celkem (15-64 let)	Přepočet na tis. obyvatel pracovní místa na ÚP
2005	1562	5730	691	120022	13,01	47,74	5,76
2006	1634	5701	1035	120078	13,61	47,48	8,62
2007	1449	4275	1455	120462	12,03	35,49	12,08
2008	1324	4132	847	120778	10,96	34,21	7,01
2009	1717	6044	406	120193	14,29	50,28	3,38
2010	1791	6286	365	119814	14,95	52,46	3,05
2011	1475	5831	435	120058	12,29	48,57	3,62
2012	1688	6452	384	119900	14,08	53,81	3,2
2013	2015	7324	527	119562	16,85	61,26	4,41
2014	1857	6232	1183	119351	15,56	52,22	9,91
2015	1534	4651	1208	119042	12,88	39,07	10,15
2016	1236	3458	1276	118752	10,41	29,12	10,75
2017	911	2397	1639	118538	7,69	20,22	13,83
2018	668	1901	1800	118240	5,65	16,08	15,22
2019	698	2019	1732	117978	5,92	17,11	14,68

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 2: Skutečný počet nezaměstnaných v přepočtu na tisíc obyvatel– Rychnov nad Kněžnou

	Nezaměstnaní nad 50 let	Nezaměstnaní v evidenci ÚP celkem (15 - 64 let)	Pracovní místa v evidenci ÚP	Počet obyvatel	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní 50+	Přepočet na tis. Obyvatel nezaměstnaní celkem (15-64 let)	Přepočet na tis. obyvatel pracovní místa na ÚP
2005	1562	5730	691	120022	13,01	47,74	5,76
2006	1634	5701	1035	120078	13,61	47,48	8,62
2007	1449	4275	1455	120462	12,03	35,49	12,08
2008	1324	4132	847	120778	10,96	34,21	7,01
2009	1717	6044	406	120193	14,29	50,28	3,38
2010	1791	6286	365	119814	14,95	52,46	3,05
2011	1475	5831	435	120058	12,29	48,57	3,62
2012	1688	6452	384	119900	14,08	53,81	3,2
2013	2015	7324	527	119562	16,85	61,26	4,41
2014	1857	6232	1183	119351	15,56	52,22	9,91
2015	1534	4651	1208	119042	12,88	39,07	10,15
2016	1236	3458	1276	118752	10,41	29,12	10,75
2017	911	2397	1639	118538	7,69	20,22	13,83
2018	668	1901	1800	118240	5,65	16,08	15,22
2019	698	2019	1732	117978	5,92	17,11	14,68

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 3: Skutečný počet nezaměstnaných v přepočtu na tisíc obyvatel– Náchod

	Nezaměstnaní nad 50 let	Nezaměstnaní v evidenci ÚP celkem (15 - 64 let)	Pracovní místa v evidenci ÚP	Počet obyvatel	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní 50+	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní celkem (15-64 let)	Přepočet na tis. obyvatel pracovní místa na ÚP
2005	1053	4613	561	112293	9,38	41,08	5
2006	953	3746	876	112302	8,49	33,36	7,8
2007	780	2699	1090	112507	6,93	23,99	9,69
2008	684	2697	655	112582	6,08	23,96	5,82
2009	1147	4660	300	112342	10,21	41,48	2,67
2010	1319	4881	292	112294	11,75	43,47	2,6
2011	1045	4356	230	112206	9,31	38,82	2,05
2012	1127	4798	255	111874	10,07	42,89	2,28
2013	1309	5329	188	111595	11,73	47,75	1,68
2014	1202	4537	338	111130	10,81	40,83	3,04
2015	1072	3766	455	110869	9,67	33,97	4,1
2016	1029	3318	939	110518	9,31	30,02	8,5
2017	849	2520	1628	110420	7,69	22,82	14,74
2018	740	2273	2123	110240	6,71	20,62	19,26
2019	769	2358	2335	109958	7	21,44	21,24

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 4: Skutečný počet nezaměstnaných v přepočtu na tisíc obyvatel– Jičín

	Nezaměstnaní nad 50 let	Nezaměstnaní v evidenci ÚP celkem (15 - 64 let)	Pracovní místa v evidenci ÚP	Počet obyvatel	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní 50+	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní celkem (15-64 let)	Přepočet na tis. obyvatel pracovní místa na ÚP
2005	943	3311	230	77306	12,2	42,83	2,98
2006	882	2952	421	78098	11,29	37,8	5,39
2007	847	2531	641	78852	10,74	32,1	8,13
2008	805	2568	298	79585	10,11	32,27	3,74
2009	1054	3751	81	79618	13,24	47,11	1,02
2010	1109	3757	141	80165	13,83	46,87	1,76
2011	870	3179	167	79686	10,92	39,89	2,1
2012	919	3374	190	79314	11,59	42,54	2,4
2013	991	3483	180	79168	12,52	44	2,27
2014	914	2927	486	79375	11,51	36,88	6,12
2015	744	2156	531	79490	9,36	27,12	6,68
2016	545	1586	707	79493	6,86	19,95	8,89
2017	442	1154	1287	79632	5,55	14,49	16,16
2018	376	1033	2237	79782	4,71	12,95	28,04
2019	390	1025	3168	80045	4,87	12,81	39,58

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 5: Skutečný počet nezaměstnaných v přepočtu na tisíc obyvatel– Hradec Králové

	Nezaměstnaní nad 50 let	Nezaměstnaní v evidenci ÚP celkem (15 - 64 let)	Pracovní místa v evidenci ÚP	Počet obyvatel	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní 50+	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní celkem (15-64 let)	Přepočet na tis. obyvatel pracovní místa na ÚP
2005	1530	5722	1001	160107	9,03	35,74	6,25
2006	1445	4956	1554	160412	9,01	30,9	9,69
2007	1162	3752	1398	161349	7,2	23,25	8,66
2008	1067	3692	1855	162377	6,57	22,74	11,42
2009	1569	5902	435	163011	9,63	36,21	2,67
2010	1890	6770	426	163378	11,57	41,44	2,6
2011	1594	6450	702	162820	9,79	39,61	4,31
2012	1857	7370	203	162689	11,41	45,3	1,25
2013	2137	8268	306	162651	13,14	50,83	1,88
2014	2052	7636	457	162808	12,6	46,9	2,81
2015	1822	6394	977	163159	11,17	39,19	5,99
2016	1482	4924	1828	163269	9,08	30,16	11,2
2017	1243	3662	2733	163520	7,6	22,39	16,71
2018	1078	3041	4033	163671	6,59	18,58	24,64
2019	1063	2947	4488	164283	6,47	17,94	27,32

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 6: Skutečný počet nezaměstnaných v přepočtu na tisíc obyvatel– Kraj celkem

	Nezaměstnaní nad 50 let	Nezaměstnaní v evidenci ÚP celkem (15 - 64 let)	Pracovní místa v evidenci ÚP	Počet obyvatel	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní 50+	Přepočet na tis. obyvatel nezaměstnaní celkem (15-64 let)	Přepočet na tis. obyvatel pracovní místa na ÚP
2005	5735	21989	2731	548368	10,46	40,1	4,98
2006	5500	19298	4413	549643	10,01	35,11	8,03
2007	4661	14499	5329	552212	8,44	26,26	9,65
2008	4338	14728	4052	554520	7,82	26,56	7,31
2009	6349	23373	1333	554402	11,45	42,16	2,4
2010	7003	24678	1365	554803	12,62	44,48	2,46
2011	5597	22185	1624	553856	10,11	40,06	2,93
2012	6437	25210	1121	552946	11,64	45,59	2,03
2013	7399	27678	1299	551909	13,41	50,15	2,35
2014	6832	23866	2769	551590	12,39	43,27	5,02
2015	5745	18574	3932	551421	10,42	33,68	7,13
2016	4715	14270	6151	550804	8,56	25,91	11,17
2017	3768	10483	8816	551089	6,84	19,02	16
2018	3145	8968	12848	551021	5,71	16,28	23,32
2019	3200	9076	14686	551647	5,8	16,45	26,62

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 7: Nezaměstnanost osob 50+ v okresech Královéhradeckého kraje (tis. obyvatel)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Trutnov	13,01	13,61	12,03	10,96	14,29	14,95	12,29	14,08	16,85	15,56	12,88	10,41	7,69	5,65	5,92
1. difference		0,6	-1,58	-1,07	3,33	0,66	-2,66	1,79	2,77	-1,29	-2,68	-2,47	-2,72	-2,04	0,27
Koeficient růstu		1,046	0,884	0,911	1,304	1,046	0,822	1,146	1,197	0,923	0,828	0,808	0,739	0,735	1,048
Tempo růstu %		4,6	-11,6	-8,9	30,4	4,6	-17,8	14,6	19,7	-7,7	-17,2	-19,2	-26,1	-26,5	4,8
Rychnov nad Kněžnou	8,23	7,44	5,35	5,78	10,88	11,29	7,75	10,69	12	10,22	7,27	5,37	4,09	3,58	3,53
1. difference		-0,79	-2,09	0,43	5,1	0,41	-3,54	2,94	1,31	-1,78	-2,95	-1,9	-1,28	-0,51	-0,05
Koeficient růstu		0,904	0,719	1,08	1,882	1,038	0,686	1,379	1,123	0,852	0,711	0,739	0,762	0,875	0,986
Tempo růstu %		-9,6	-28,1	8	88,2	3,8	-31,4	37,9	12,3	-14,8	-28,9	-26,1	-23,8	-12,5	-1,4
Náchod	9,38	8,49	6,93	6,08	10,21	11,75	9,31	10,07	11,73	10,81	9,67	9,31	7,69	6,71	7
1. difference		-0,89	-1,56	-0,85	4,13	1,54	-2,44	0,76	1,66	-0,92	-1,14	-0,36	-1,62	-0,98	0,29
Koeficient růstu		0,905	0,816	0,877	1,679	1,151	0,792	1,082	1,165	0,922	0,895	0,963	0,826	0,873	1,043
Tempo růstu %		-9,5	-18,4	-12,27	67,9	15,08	-20,8	8,2	16,5	-7,8	-10,5	-3,7	-17,4	-12,7	4,3
Jičín	12,2	11,29	10,74	10,11	13,24	13,83	10,92	11,59	12,52	11,51	9,36	6,86	5,55	4,71	4,87
1. difference		-0,91	-0,55	-0,63	3,13	0,59	-2,91	0,67	0,93	-1,01	-2,15	-2,5	-1,31	-0,84	0,16
Koeficient růstu		0,925	0,951	0,941	1,31	1,045	0,79	1,061	1,08	0,919	0,813	0,733	0,809	0,849	1,034
Tempo růstu %		-7,5	-4,9	-5,9	31	4,5	-21	6,1	8	-8,1	-18,7	-26,7	-19,1	-15,1	3,4
Hradec Králové	9,03	9,01	7,2	6,57	9,63	11,57	9,79	11,41	13,14	12,6	11,17	9,08	7,6	6,59	6,47
1. difference		-0,02	-1,81	-0,63	3,06	1,94	-1,78	1,62	1,73	-0,54	-1,43	-2,09	-1,48	-1,01	-0,12
Koeficient růstu		0,998	0,799	0,913	1,466	1,201	0,846	1,165	1,152	0,959	0,887	0,813	0,837	0,867	0,982
Tempo růstu %		-0,2	-20,1	-8,8	46,6	20,1	-15,4	16,5	15,2	-4,1	-11,3	-18,7	-16,3	-13,3	-1,8

Zdroj: ČSÚ, ÚP ČR, vlastní zpracování

Příloha 8: Sezónní nezaměstnanost osob 50+ v okresech a kraji celkem (tis. obyvatel)

Sezónní nezaměstnanost (tis. obyvatel)		Trutnov	Rychnov nad Kněžnou	Náchod	Jičín	Hradec Králové	Kraj celkem
2005	I.	12,231	8,177	9,074	11,875	9,256	10,084
	II.	12,189	7,579	7,908	11,448	9,063	9,634
	III.	12,381	7,566	8,469	11,448	9,088	9,796
	IV.	13,014	8,227	9,377	12,198	9,556	10,458
2006	I.	13,375	9,282	9,742	12,253	9,588	10,782
	II.	13,141	8,076	7,729	11,242	8,578	9,708
	III.	13,141	7,289	8,157	10,871	8,459	9,595
	IV.	13,609	7,441	8,486	11,294	9,008	10,007
2007	I.	13,739	7,452	8,702	11,287	8,757	10,007
	II.	12,195	5,592	6,808	10,209	7,487	8,492
	III.	11,995	4,934	6,124	10,031	7,183	8,102
	IV.	12,029	5,352	6,933	10,742	7,202	8,441
2008	I.	11,426	5,214	6,369	10,09	6,971	8,016
	II.	10,639	4,571	5,116	8,28	6,263	7,031
	III.	9,571	4,823	4,69	8,192	5,98	6,653
	IV.	10,962	5,783	6,076	10,115	6,571	7,823
2009	I.	13,304	8,683	8,643	12,095	7,668	9,868
	II.	13,503	9,97	9,489	12,535	7,993	10,426
	III.	13,803	10,639	9,774	13,138	8,527	10,887
	IV.	14,285	10,879	10,21	13,238	9,625	11,452
2010	I.	14,714	11,8	11,327	14,52	10,497	12,343
	II.	12,369	9,981	9,27	11,876	9,255	10,413
	III.	12,119	9,008	9,012	11,102	9,304	10,070
	IV.	14,948	11,295	11,746	13,834	11,568	12,623
2011	I.	14,468	11,114	11,559	13,315	11,442	12,344
	II.	12,969	9,18	9,59	10,88	9,808	10,514
	III.	11,153	6,954	8,422	9,424	8,703	9,031
	IV.	12,286	7,751	9,313	10,918	9,79	10,106
2012	I.	13,278	9,473	10,306	11,952	10,056	10,994
	II.	12,394	9,208	8,483	9,948	9,583	9,968
	III.	12,469	9,284	8,161	9,507	9,656	9,889
	IV.	14,078	10,686	10,074	11,587	11,414	11,641
2013	I.	16	11,744	11,56	12,038	12,302	12,835
	II.	14,879	10,997	9,92	10,181	11,485	11,647
	III.	15,465	10,883	10	10,383	11,7	11,867
	IV.	16,853	11,998	11,73	12,518	13,139	13,406
2014	I.	17,034	12,176	12,202	13,039	13,568	13,767
	II.	15,157	9,819	10,132	10,457	12,248	11,846
	III.	14,813	9,325	9,664	9,978	11,99	11,461
	IV.	15,559	10,225	10,816	11,515	12,304	12,386
2015	I.	15,104	9,422	10,932	11,008	12,325	12,040
	II.	12,559	7,532	8,289	8,567	10,615	9,831
	III.	11,945	6,797	8,046	7,800	10,352	7,542
	IV.	12,886	7,266	9,669	9,36	11,167	10,419
2016	I.	12,252	6,881	9,89	9,196	11,141	10,240
	II.	10,779	5,154	8,379	6,944	9,402	8,531
	III.	10,139	4,722	8,044	6,001	8,869	7,970
	IV.	10,408	5,37	9,311	6,856	9,077	8,560
2017	I.	10,123	4,989	9,038	7,095	8,763	8,330
	II.	8,267	3,798	7,118	5,337	7,675	6,797
	III.	7,593	3,659	6,973	5,098	7,253	6,443
	IV.	7,685	4,07	7,689	5,551	7,602	6,837
2018	I.	7,104	4,033	7,048	5,465	7,142	6,426
	II.	6,132	3,376	5,706	4,387	6,391	5,475
	III.	5,497	3,022	5,234	4,186	6,049	5,063
	IV.	5,65	3,578	6,713	4,713	6,586	5,708
2019	I.	5,764	3,578	6,748	5,197	6,604	5,814
	II.	5,315	3,174	5,038	4,61	6,087	5,079
	III.	5,272	3,011	5,275	4,547	5,917	5,034
	IV.	5,916	3,527	6,994	4,872	6,471	5,801

Zdroj: Úřad práce ČR, vlastní zpracování

Příloha 9: Výsledky SPSS pro jednotlivé modely trendů v okresech a v kraji celkem

Model Summary and Parameter Estimates Trutnov									
Dependent Variable:									
Equation	R Square	Model Summary				Parameter Estimates			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	
Linear	0,971	744,765	1	22	0,000	16,519	-0,525		
Logarithmic	0,881	163,044	1	22	0,000	19,677	-4,260		
Inverse	0,486	20,823	1	22	0,000	7,980	12,541		
Quadratic	0,986	745,027	2	21	0,000	17,656	-0,788	0,010	
Compound	0,974	816,126	1	22	0,000	18,393	0,947		
Power	0,803	89,869	1	22	0,000	24,409	-0,425		
Growth	0,974	816,126	1	22	0,000	2,912	-0,055		
Exponential	0,974	816,126	1	22	0,000	18,393	-0,055		

Model Summary and Parameter Estimates Rychnov									
Dependent Variable:									
Equation	R Square	Model Summary				Parameter Estimates			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	
Linear	0,886	170,477	1	22	0,000	10,188	-0,353		
Logarithmic	0,952	433,731	1	22	0,000	12,890	-3,119		
Inverse	0,630	37,532	1	22	0,000	4,188	10,059		
Quadratic	0,996	2970,336	2	21	0,000	12,380	-0,859	0,020	
Compound	0,946	387,984	1	22	0,000	11,064	0,942		
Power	0,909	218,871	1	22	0,000	16,337	-0,497		
Growth	0,946	387,984	1	22	0,000	2,404	-0,060		
Exponential	0,946	387,984	1	22	0,000	11,064	-0,060		

Model Summary and Parameter Estimates Náchod									
Dependent Variable:									
Equation	R Square	Model Summary				Parameter Estimates			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	
Linear	0,937	327,171	1	22	0,000	11,152	-0,242		
Logarithmic	0,844	119,213	1	22	0,000	12,593	-1,958		
Inverse	0,479	20,210	1	22	0,000	7,205	5,842		
Quadratic	0,942	171,307	2	21	0,000	11,470	-0,316	0,003	
Compound	0,931	297,053	1	22	0,000	11,587	0,970		
Power	0,788	81,792	1	22	0,000	13,637	-0,237		
Growth	0,931	297,053	1	22	0,000	2,450	-0,030		
Exponential	0,931	297,053	1	22	0,000	11,587	-0,030		

Model Summary and Parameter Estimates Jičín									
Dependent Variable:									
Equation	R Square	Model Summary				Parameter Estimates			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	
Linear	0,913	230,201	1	22	0,000	11,339	-0,335		
Logarithmic	0,916	240,574	1	22	0,000	13,673	-2,856		
Inverse	0,557	27,619	1	22	0,000	5,765	8,823		
Quadratic	0,985	667,373	2	21	0,000	12,986	-0,715	0,015	
Compound	0,937	329,617	1	22	0,000	12,040	0,955		
Power	0,869	146,120	1	22	0,000	16,032	-0,378		
Growth	0,937	329,617	1	22	0,000	2,488	-0,046		
Exponential	0,937	329,617	1	22	0,000	12,040	-0,046		

Model Summary and Parameter Estimates Hradec									
Dependent Variable:									
Equation	R Square	Model Summary				Parameter Estimates			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	
Linear	0,964	588,130	1	22	0,000	13,148	-0,333		
Logarithmic	0,878	158,212	1	22	0,000	15,164	-2,708		
Inverse	0,485	20,715	1	22	0,000	7,727	7,977		
Quadratic	0,982	580,664	2	21	0,000	13,954	-0,519	0,007	
Compound	0,973	788,326	1	22	0,000	13,846	0,963		
Power	0,832	108,841	1	22	0,000	16,988	-0,294		
Growth	0,973	788,326	1	22	0,000	2,628	-0,037		
Exponential	0,973	788,326	1	22	0,000	13,846	-0,037		

Model Summary and Parameter Estimates Kraj									
Dependent Variable:									
Equation	R Square	Model Summary				Parameter Estimates			
		F	df1	df2	Sig.	Constant	b1	b2	
Linear	0,931	298,702	1	22	0,000	12,593	-0,350		
Logarithmic	0,899	196,189	1	22	0,000	14,903	-2,930		
Inverse	0,537	25,489	1	22	0,000	6,804	8,971		
Quadratic	0,966	299,632	2	21	0,000	13,780	-0,624	0,011	
Compound	0,955	463,235	1	22	0,000	13,369	0,958		
Power	0,849	123,232	1	22	0,000	17,136	-0,342		
Growth	0,955	463,235	1	22	0,000	2,593	-0,043		
Exponential	0,955	463,235	1	22	0,000	13,369	-0,043		

Zdroj: SPSS Statistics, vlastní zpracování

Příloha 10: Predikce nezaměstnaných osob nad 50 let pro rok 2020 a 2021

DATE_	SAS_1	SAF_1	SAS_2	SAF_2	SAS_3	SAF_3	SAS_4	SAF_4	SAS_5	SAF_5	FIT_1	predikce1	FIT_2	predikce2	FIT_3	predikce3	FIT_4	predikce4	FIT_5	predikce5
Q1 2014	16,03556	1,06226	11,1636	1,09069	1,09799	1,1119	11,60771	1,12331	12,85257	1,05566	16,87899	17,9299	11,54107	12,58773	11,1574	12,40591	12,28596	13,80094	13,44224	14,19044
Q2 2014	15,94459	0,9506	10,68854	0,91865	11,33209	0,8941	11,51285	0,90829	12,83194	0,95449	16,12276	15,3264	10,7425	9,868598	10,85057	9,701495	11,61671	10,55134	12,94535	12,35621
Q3 2014	15,62627	0,94796	10,27988	0,90711	10,69209	0,90385	11,08558	0,90009	12,62174	0,94995	15,38752	14,5867	9,98441	9,056958	10,54963	9,535283	10,97786	9,881062	12,46334	11,83955
Q4 2014	14,97243	1,03918	9,43655	1,08355	9,92153	1,09015	10,77863	1,06832	11,83197	1,03989	14,67328	15,2481	9,26679	10,04103	10,25455	11,1179	10,36941	11,07785	11,99619	12,47472
Q1 2015	14,21869	1,06226	8,63858	1,09069	9,8318	1,1119	9,79965	1,12331	11,67511	1,05566	13,98004	14,8505	8,58965	9,368645	9,96535	11,08047	9,79137	10,99874	11,54392	12,18645
Q2 2015	13,2116	0,9506	8,19901	0,91865	9,2708	0,8941	9,43202	0,90829	11,12109	0,95449	13,30779	12,6504	7,95298	7,306005	9,68202	8,656694	9,24372	8,395978	11,10652	10,60106
Q3 2015	12,60081	0,94796	7,49301	0,90711	8,90196	0,90385	8,66582	0,90009	10,89743	0,94995	12,65654	11,9978	7,35678	6,673409	9,40457	8,500321	8,72648	7,854617	10,68399	10,14926
Q4 2015	12,4002	1,03918	6,70572	1,08355	8,86938	1,09015	8,76144	1,06832	10,73859	1,03989	12,02628	12,4974	6,80106	7,369289	9,13298	9,956318	8,23964	8,802572	10,27633	10,68625
Q1 2016	11,53386	1,06226	6,30886	1,09069	8,89467	1,1119	8,18655	1,12331	10,55355	1,05566	11,41702	12,1279	6,28581	6,85587	8,86728	9,859529	7,7832	8,742946	9,88355	10,43367
Q2 2016	11,3391	0,9506	5,61042	0,91865	9,37146	0,8941	7,64514	0,90829	9,85026	0,95449	10,82876	10,2939	5,81103	5,338303	8,60744	7,695912	7,35717	6,682444	9,50563	9,073029
Q3 2016	10,69565	0,94796	5,20533	0,90711	8,89975	0,90385	6,66713	0,90009	9,33629	0,94995	10,26149	9,7274	5,37673	4,877286	8,33348	7,502093	6,96154	6,266013	9,14259	8,685003
Q4 2016	10,01562	1,03918	4,95592	1,08355	8,54099	1,09015	6,41757	1,06832	8,72877	1,03989	9,71522	10,0958	4,9829	5,399221	8,10539	8,836091	6,59631	7,04697	8,79442	9,145229
Q1 2017	9,52965	1,06226	4,57418	1,09069	8,12842	1,1119	6,31618	1,12331	8,30093	1,05566	9,18994	9,7621	4,62954	5,049393	7,86318	8,74307	6,26148	7,033583	8,46113	8,932076
Q2 2017	8,69657	0,9506	4,13434	0,91865	7,9611	0,8941	5,87588	0,90829	8,04092	0,95449	8,68566	8,2566	4,31666	3,9655	7,62684	6,819158	5,95706	5,410738	8,1427	7,772126
Q3 2017	8,00987	0,94796	4,03368	0,90711	7,71481	0,90385	5,66389	0,90009	7,63515	0,94995	8,20237	7,7755	4,04425	3,66858	7,39637	6,682209	5,68303	5,115238	7,83915	7,446801
Q4 2017	7,39528	1,03918	3,75616	1,08355	7,05313	1,09015	5,19602	1,06832	7,31036	1,03989	7,74009	8,0433	3,81231	4,130829	7,17178	7,818316	5,43941	5,81103	7,55047	7,851658
Q1 2018	6,6876	1,06226	3,69767	1,09069	6,33869	1,1119	4,86511	1,12331	6,76541	1,05566	7,29879	7,7532	3,62085	3,949225	6,93306	7,731107	5,22619	5,870631	7,27666	7,681679
Q2 2018	6,45063	0,9506	3,67497	0,91865	6,38185	0,8941	4,82996	0,90829	6,6957	0,95449	6,8785	6,5387	3,46986	3,187587	6,74022	6,026431	5,04338	4,580852	7,01772	6,698344
Q3 2018	5,7988	0,94796	3,33145	0,90711	5,79081	0,90385	4,65066	0,90009	6,36771	0,94995	6,4792	6,142	3,35935	3,0473	6,53324	5,905069	4,89096	4,402304	6,77365	6,434629
Q4 2018	5,437	1,03918	3,3021	1,08355	6,15784	1,09015	4,41161	1,06832	6,33334	1,03989	6,10089	6,3399	3,28931	3,564132	6,33214	6,902982	4,76895	5,094765	6,54446	6,805519
Q1 2019	5,42615	1,06226	3,2805	1,09069	6,06888	1,1119	4,26652	1,12331	6,25578	1,05566	5,74358	6,1012	3,25974	3,555366	6,13692	6,823641	4,67734	5,254103	6,33013	6,682465
Q2 2019	5,59118	0,9506	3,45508	0,91865	5,63473	0,8941	5,07548	0,90829	6,37721	0,95449	5,40727	5,1402	3,27064	3,004573	5,94757	5,317722	4,61614	4,192794	6,13068	5,851673
Q3 2019	5,56144	0,94796	3,31933	0,90711	5,83617	0,90385	5,05173	0,90009	6,22876	0,94995	5,09195	4,8269	3,32202	3,013438	5,76409	5,209873	4,58533	4,12721	5,94611	5,648507
Q4 2019	5,6297	1,03918	3,25503	1,08355	6,4156	1,09015	4,56044	1,06832	6,22275	1,03989	4,79763	4,9856	3,41388	3,69911	5,58648	6,090101	4,58493	4,898172	5,7764	6,006821
Q1 2020		1,06226		1,09069		1,1119		1,12331		1,05566	4,32431	4,806	3,5462	3,867805	5,41475	6,020661	4,61493	5,183997	5,62156	5,934456
Q2 2020		0,9506		0,91865		0,8941		0,90829		0,95449	4,27198	4,061	3,719	3,416459	5,2489	4,693041	4,67533	4,246555	5,4816	5,232132
Q3 2020		0,94796		0,90711		0,90385		0,90009		0,94995	4,04064	3,803	3,93227	3,567001	5,08891	4,599611	4,76614	4,289955	5,35651	5,088417
Q4 2020		1,03918		1,08355		1,09015		1,06832		1,03989	3,83031	3,9804	4,18602	4,535762	4,9348	5,379672	4,88734	5,221243	5,24629	5,455565
Q1 2021		1,06226		1,09069		1,1119		1,12331		1,05566	3,64096	3,8677	4,48024	4,886553	4,78656	5,322176	5,03895	5,660303	5,15094	5,437641
Q2 2021		0,9506		0,91865		0,8941		0,90829		0,95449	3,47262	3,3011	4,81493	4,423235	4,6442	4,152379	5,22096	4,742146	5,07047	4,839713
Q3 2021		0,94796		0,90711		0,90385		0,90009		0,94995	3,32527	3,1522	5,1901	4,707992	4,50771	4,074294	5,43338	4,890531	5,00486	4,754367
Q4 2021		1,03918		1,08355		1,09015		1,06832		1,03989	3,19892	3,3242	5,60574	6,0741	4,37709	4,771685	5,67619	6,063987	4,95413	5,15175

Zdroj: SPSS Statistics, vlastní zpracování

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji za období 2005–2019 (tis. obyvatel)

Graf 2: Vývoj nezaměstnanosti osob 50+ v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

Graf 3: Nezaměstnanost osob 50+ v okresech Královéhradeckého kraje (tis. obyvatel)

Graf 4: Čtvrtletní vývoj osob 50+ v okresech Královéhradeckého kraje (tis. obyvatel)

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vývoj celkové nezaměstnanosti v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

Tabulka 2: Nezaměstnanost osob nad 50 let v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

Tabulka 3: Nezaměstnanost žen a mužů 50+ v Královéhradeckém kraji (tis. obyvatel)

Tabulka 4: Nezaměstnanost osob 50+ v okresech Královéhradeckého kraje (tis. obyvatel)

Tabulka 5: Sezónní faktor pro dané období 2014–2019

Tabulka 6: Predikce nezaměstnaných osob nad 50 let v okresech Královéhradeckého kraje ve čtvrtletním období let 2020-2021.

Přehled zkratk

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

ČR – Česká republika

APZ – Aktivní politika nezaměstnanosti

TP – trh práce

ÚP – Úřad práce

ČSÚ – Český statistický úřad